

Biologisk mångfald m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas sammanlagt 33 motionsyrkanden om biologisk mångfald från den allmänna motionstiden 2010. Motionerna tar upp frågor som bl.a. rör områdesskydd, allemansrätt, rovdjursförvaltning, genetiskt modifierade organismer, utrotningshotade arter, främmande arter och biologisk mångfald i ett internationellt perspektiv. Samtliga motionsyrkanden avstyrks. I betänkandet finns 15 reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Utskottets överväganden	7
Skydd av områden m.m.	7
Allemansrätt	13
Rovdjursförvaltning m.m.	15
Genetiskt modifierade organismer m.m.	26
Internationellt arbete m.m.	33
Reservationer	39
1. Regionaliserad rovdjursförvaltning, punkt 3 (V)	39
2. Förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp, punkt 4 (MP, V)	39
3. Licensjakt efter starkt hotade arter m.m., punkt 5 (MP, V)	40
4. Lodjursstammens utveckling, punkt 6 (MP, V)	40
5. Åtgärder för att förstärka vargstammen, punkt 7 (S)	40
6. Vargstammens populationsstorlek, punkt 8 (MP, V)	41
7. Införlivande av genetiskt friska vargar, punkt 9 (V)	42
8. Nationella förbud mot GMO-grödor, punkt 12 (S, V)	42
9. Märkning av produkter med GMO, punkt 13 (MP, V)	43
10. Ansvar för skador av GMO, punkt 14 (MP, V)	43
11. Regler för samexistens vid odling av GMO, punkt 15 (S, MP, V)	44
12. Försiktighetsåtgärder vid odling av GMO m.m., punkt 16 (MP)	44
13. Försiktighetsåtgärder vid odling av GMO m.m., punkt 16 (V)	45
14. Internationellt arbete, punkt 18 (S, MP, V)	45
15. Bevarande av genetiska resurser, punkt 20 (MP, V)	46
Särskilt yttrande	47
Nationella förbud mot GMO-grödor, punkt 12 (MP)	47
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	48
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	48

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Skydd av områden m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C222 yrkandena 2 och 3, 2010/11: MJ245, 2010/11: MJ257, 2010/11: MJ275 yrkande 3, 2010/11: MJ312, 2010/11: MJ431 och 2010/11: MJ437.

2. Allemansrätt

Riksdagen avslår motionerna 2010/11: Sk218 yrkande 1, 2010/11: C311 yrkande 5, 2010/11: MJ373 och 2010/11: MJ412 yrkandena 1 och 2.

3. Regionaliserad rovdjursförvaltning

Riksdagen avslår motion 2010/11: MJ294 yrkande 10 i denna del.

Reservation 1 (V)

4. Förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp

Riksdagen avslår motion 2010/11: MJ294 yrkande 10 i denna del.

Reservation 2 (MP, V)

5. Licensjakt efter starkt hotade arter m.m.

Riksdagen avslår motion 2010/11: MJ294 yrkande 10 i denna del.

Reservation 3 (MP, V)

6. Lodjursstammens utveckling

Riksdagen avslår motion 2010/11: MJ294 yrkande 10 i denna del.

Reservation 4 (MP, V)

7. Åtgärder för att förstärka vargstammen

Riksdagen avslår motion 2010/11: MJ349.

Reservation 5 (S)

8. Vargstammens populationsstorlek

Riksdagen avslår motion 2010/11: MJ420.

Reservation 6 (MP, V)

9. Införlivande av genetiskt friska vargar

Riksdagen avslår motion 2010/11: MJ294 yrkande 10 i denna del.

Reservation 7 (V)

10. Jakt efter varg

Riksdagen avslår motionerna 2010/11: MJ243, 2010/11: MJ266 och 2010/11: MJ425.

11. Effekter av skyddsjakt

Riksdagen avslår motion 2010/11:MJ423 yrkande 2.

12. Nationella förbud mot GMO-grödor

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:MJ235 och 2010/11:MJ294 yrkande 3 i denna del.

Reservation 8 (S, V)

13. Märkning av produkter med GMO

Riksdagen avslår motion 2010/11:MJ294 yrkande 3 i denna del.

Reservation 9 (MP, V)

14. Ansvar för skador av GMO

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:MJ267 yrkandena 1 och 5 samt 2010/11:MJ294 yrkande 3 i denna del.

Reservation 10 (MP, V)

15. Regler för samexistens vid odling av GMO

Riksdagen avslår motion 2010/11:MJ267 yrkande 2.

Reservation 11 (S, MP, V)

16. Försiktighetsåtgärder vid odling av GMO m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:MJ267 yrkandena 3 och 6 samt 2010/11:MJ294 yrkande 3 i denna del.

Reservation 12 (MP)

Reservation 13 (V)

17. Främmande arter

Riksdagen avslår motion 2010/11:MJ275 yrkande 6.

18. Internationellt arbete

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:MJ275 yrkande 4 och 2010/11: MJ294 yrkande 1.

Reservation 14 (S, MP, V)

19. Utrotningshotade arter

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:MJ209 och 2010/11:MJ284.

20. Bevarande av genetiska resurser

Riksdagen avslår motion 2010/11:MJ419.

Reservation 15 (MP, V)

Stockholm den 14 april 2011

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Bengt-Anders Johansson (M), Lars Hjalmered (M), Johan Löfstrand (S), Rune Wikström (M), Johan Hultberg (M), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Per Åsling (C), Pyy Niemi (S), Åsa Coenraads (M), Åsa Romson (MP), Irene Oskarsson (KD), Josef Fransson (SD), Jens Holm (V), Suzanne Svensson (S) och Nina Lundström (FP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas sammanlagt 33 motionsyrkanden om biologisk mångfald från den allmänna motionstiden 2010. Motionerna tar upp frågor som bl.a. rör områdesskydd, allemansrätt, rovdjursförvaltning, genetiskt modifierade organismer, utrotningshotade arter, främmande arter och biologisk mångfald i ett internationellt perspektiv. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden. I betänkandet finns 15 reservationer och ett särskilt yttrande.

Utskottets överväganden

Skydd av områden m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (S, M, KD) om frivilligt skydd av mark, geografisk fördelning av markavsättningar, nationalparker och biologisk mångfald vid kusterna m.m.

Motionerna

I motion C222 (KD) yrkande 2 anförs det att frivilliga inslag vid avsättning av skyddsvärd skog bör stärkas. Kometprogrammet med dess ökade hänsyn till äganderätten är ett bra exempel på detta. Enligt motion MJ257 (M) bör bildandet av naturreservat ersättas med olika former av samförvaltning som förenar naturskydd och markägares intressen. Enligt motion C222 (KD) yrkande 3 bör det finnas en maxgräns på sex månader för biotopskydd. Ett återkommande problem för markägare är att områden biotopskyddas för en framtida naturreservatsstatus. Den berörda marken kan inte användas av markägaren när myndigheterna utreder markens framtida status. Inte heller får markägaren ersättning för marken som vid ett naturvårdsavtal genom Kometprogrammet.

Enligt motion MJ245 (M) måste bildandet av naturreservat och andra markavsättningar ske balanserat så att vissa kommuner inte får en opropor­tionerligt stor andel av sin areal avsatt, vilket t.ex. skett i norra Sverige. För dessa orter innebär det att skogsbruket och satsningar på turism och rörligt friluftsliv hämmas. En översyn och omprioritering av reservatsbildningarna måste därför göras.

Enligt motion MJ431 (M) måste skötselbestämmelserna som reglerar naturreservat ses över. Efter det att stormarna Gudrun och Per drog fram över Småland behövde man vid vissa av de naturreservat som drabbades av stormarna inte upparbeta och ta bort den skog som fallit medan omkringliggande markägare hotades med höga viten om de inte gjorde just detta. När naturreservaten har särskilda bestämmelser om skydd och skötsel som strider mot de regler och lagar som reglerar kringliggande mark riskerar regelverket att urholkas.

Enligt motion MJ312 (M) bör en översyn och modernisering av föreskrif­terna för Sveriges nationalparker göras. Nationalparksföreskrifterna ska vara tydliga och klara men också kunna förstås och accepteras av den all­mänhet som vistas där. Enligt motion MJ437 (S) bör Omberg skyddas och förvaltas som en nationalpark. Omberg har särskilt skyddsvärda områden med naturvärden, kulturella och vetenskapliga värden.

Enligt motion MJ275 (KD) yrkande 3 bör regeringen initiera en grundlig kartläggning av den biologiska mångfalden längs våra kuster. Kosterhavets nationalpark har invigts. Ett dussin nya marina reservat har också inrättats men fler behövs. Det är angeläget att de skyddade områdena återspeglar olika botten typer med särskilt höga biologiska värden. Torsken i Östersjön har återhämtat sig men är fortfarande hotad. Ålen har minskat mycket kraftigt och flera matfiskarter hotas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat frågan om markägares frivilliga avsättningar vid skydd av områden, senast i betänkande 2009/10: MJU18. Utskottet anförde då att både från markägarens synpunkt och av naturvårdsskäl kan naturvårdsavtalen i många fall vara en bra form för skydd av naturområden. Frivilliga avtal kan upplevas mer positivt än naturreservat och biotopskyddsområden, eftersom de utgör en tidsbegränsad inskränkning i markägarens rådighet som staten och markägaren kommit överens om. På samma sätt som när det gäller naturreservat kan avtalen utformas för de specifika förhållanden som råder i det enskilda fallet. Utskottet noterade emellertid att naturvårdsavtal har begränsningar i förhållande till skyddsformerna enligt miljöbalken. Det är t.ex. bara avtalspartens aktiviteter som kan regleras – när det gäller exempelvis naturreservat riktar sig bestämmelserna även mot andra. Det kan vara komplicerat att träffa ett avtal för ett område där flera markägare berörs. Avtalstiden är ytterligare en begränsning när de naturvärden man vill bevara behöver ett varaktigt skydd. Utskottet framhöll därför att de andra skyddsformerna, dvs. naturreservat, nationalparker och biotopskyddsområden, också i fortsättningen är viktiga instrument i naturvårdsarbetet.

Vid behandlingen av proposition 2008/09:214 Hållbart skydd av naturområden noterade utskottet att man i Finland inom ramen för Metsoprogrammet på försök har använt sig av ett arbetssätt för skydd av skogar som innebär att initiativet till en eventuell skyddsåtgärd i första hand ligger hos markägaren. Utskottet anslöt sig till Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens bedömning att ett liknande arbetssätt borde prövas i Sverige och välkomnade regeringens initiativ att införa ett arbetssätt där markägarna genom information från myndigheterna får olika alternativ och kan överväga olika modeller för skydd av sin värdefulla skog utifrån de förutsättningar som bedöms som bäst av den enskilda markägaren. Utskottet konstaterade vidare att regeringen avsåg att uppdra åt Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och några länsstyrelser att påbörja ett sådant arbetssätt för skyddet av skogar med start 2010 under benämningen Komet. Utskottet anslöt sig även till regeringens förslag att man i programmet borde ha ett arbetssätt som liknade den finländska modellen, men anpassat efter svenska förutsättningar. Utskottet noterade att programmet skulle innehålla intensifierad och riktad information och marknadsföring i syfte att ge mark-

ägarna större möjligheter att ta initiativ till skydd av områden. Informationen från myndigheterna skulle innehålla uppgifter om vilka naturvärden som var prioriterade för skydd i olika områden, vilka skyddsinstrument som kunde vara aktuella och vilka principer som gällde för ekonomisk ersättning. Utskottet anslöt sig även till regeringens ståndpunkt att det var viktigt att poängtera att det också i fortsättningen var förekomsten av höga naturvärden som avgjorde om statliga medel skulle satsas i ett område. De statliga resurserna skulle satsas där de högsta naturvärdena fanns, och urvalet av områden för skydd som medför ekonomisk ersättning skulle grunda sig på de strategier för skydd av skogar eller andra naturtyper som finns såväl nationellt som regionalt (bet. 2009/10:MJU9).

Regeringen uppdrog den 22 oktober 2009 åt Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Skåne län att utforma och genomföra verksamheten med kompletterande metoder för skydd av natur (Komet) efter samråd med övriga länsstyrelser och andra berörda myndigheter och organisationer. Verksamheten ska pågå inom fem större geografiska områden i landet under fem år. Syftet med programmet är att inspirera markägare att skydda sin värdefulla natur och att informera om vilka skyddsformer som finns. Uppdraget ska bidra till att öka användningen av naturvårdsavtal där markägarnas intresse att bidra till naturvården tas tillvara. Uppdraget ska avrapporteras årligen. Vid den första avrapporteringen, som avsåg perioden 1 november 2009–1 juli 2010, uppgav myndigheterna att arbetet har kommit i gång bra i samtliga fem områden. Vid redovisningstillfället hade totalt 60 anmälningar om ca 400 hektar skogsmark kommit in från markägare. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 1 oktober 2014. Vid det andra rapporteringstillfället den 1 oktober 2011 ska myndigheterna särskilt redovisa om programmet kan utökas geografiskt och om det även kan omfatta andra naturtyper än skog. Motionerna C222 (KD) yrkande 2 och MJ257 (M) avstyrks med det anförda i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

Enligt 7 kap. 11 § miljöbalken får det beslutas att ett område ska utgöra ett biotopskyddsområde. Detta gäller små mark- eller vattenområden som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda. Vid prövning av frågor om områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken ska hänsyn tas till enskilda intressen. En inskränkning i en enskild persons rätt att använda mark eller vatten får inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses (7 kap. 25 § miljöbalken). När ett område skyddas enligt miljöbalken, exempelvis som ett naturreservat eller ett biotopskyddsområde, kan ersättning lämnas enligt bestämmelserna i 31 kap. miljöbalken, som hänvisar till expropriationslagen. Genom ändringar i expropriationslagen 2010 höjdes dessa ersättningar, bl.a. görs ett schablonpåslag på expropriationsersättningen med 25 % av fastighetens marknadsvärde eller marknadsvärdesminskning (prop. 2009/10:162, bet. 2009/10:CU21, rskr. 2009/10:362–363). Med det anförda avstyrks motion C222 (KD) yrkande 3.

När det gäller den geografiska fördelningen av reservat över landet har utskottet tidigare uttalat sig om detta. Utskottet erinrade i betänkande 2009/10:MJU18 att i den nationella strategi för formellt skydd av skog som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen fastställde 2005 anges hur mycket skogsmark som man avser att skydda i varje län inom delmålet för skydd av skog, baserat på en analys av länens olika förutsättningar när det gäller bl.a. naturvärden. I samtliga län har Skogsstyrelsen och länsstyrelserna gemensamt beslutat om regionala strategier för skydd av skogar, där den nationella skogsstrategin fått en regional anpassning. Utskottet framförde vidare i betänkande 2009/10:MJU9, med anledning av regeringens proposition 2008/09:214 Hållbart skydd av naturområden, att utskottet delade regeringens uppfattning att de nationella och regionala strategier för skydd av skog som myndigheterna har tagit fram också i fortsättningen är en bra utgångspunkt för arbetet med skydd av värdefulla skogar. Utskottet konstaterade dock att de åtgärder som regeringen föreslog i propositionen ledde till att strategierna behövde ses över för det fortsatta arbetet fram till 2010. I betänkandet anfördes också att utskottet från Jordbruksdepartementet hade fått information om att den geografiska fördelningen hade beaktats vid fastställandet av andelen formellt skydd och att regeringen då den har att ta ställning till behovet av en revidering av miljömålen även kommer att väga in de geografiska behoven.

Regeringen har gett en parlamentariskt sammansatt beredning, Miljömålsberedningen, i uppdrag att se över miljö kvalitetsmålen och generationsmålet (dir. 2010:74). Utskottet konstaterar att beredningen ännu inte har lämnat något förslag till etappmål som berör skydd av områden. I avvaktan på pågående arbete lämnas motion MJ245 (M) utan vidare åtgärd.

När det gäller skötselbestämmelser för naturreservat vill utskottet inledningsvis anföra att de vanligaste skälen till att bilda ett naturreservat är att man vill bevara den biologiska mångfalden och vårda och bevara värdefulla naturmiljöer. Varje naturreservat är unikt och har därför egna föreskrifter för att bevara naturvärdena. Skogsbruk kan t.ex. förbjudas för att bevara och gynna naturvärden knutna till gammal skog. Syftet med reservatet avgör vilka begränsningar som gäller i just det området. Naturreservat som skyddsinstrument är därför flexibelt. Utskottet har fått information om att Naturvårdsverket arbetar med att ta fram en nationell strategi för skötsel av skog i naturreservat och nationalparker. Tanken är att strategin ska säkerställa att man genom en god förvaltning av dessa skogar bevarar och utvecklar de värden som skyddas. Strategin kommer att klargöra viktiga principer för förvaltning samt visa vilka prioriteringar som gäller 2009–2020. Ett syfte med strategin är att aktörer med intresse för skötsel av skyddad natur, t.ex. andra myndigheter, skogsbruket och ideella naturvårdsorganisationer, ska förstå och känna förtroende för de prioriteringar som görs. Ett förslag till strategi har varit ute på remiss under våren 2010. Naturvårdsverket bedömer att strategin kan vara färdig tidigast under våren 2011.

När det gäller den situation som förelåg efter stormarna Gudrun och Per anförde utskottet i betänkande 2007/08:MJU14 bl.a. att ett flertal länsstyrelser bekämpade granbarkborre i skyddade områden. Länsstyrelsen hade fått extra pengar från Naturvårdsverket för att kartlägga och motverka barkborreangrepp i naturreservaten. Om grannmarker till reservat skulle angripas trots det förebyggande arbetet fanns möjlighet till ersättning.

Med det anförda avstyrks motion MJ431 (M).

Beträffande nationalparksföreskrifter framgår det av 7 kap. 3 § miljöbalken att föreskrifter om vård och förvaltning av nationalparker och om inskränkningar i rätten att använda mark eller vatten inom nationalparker får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Enligt 4 § nationalparksförordningen (1987:938) får Naturvårdsverket efter samråd med länsstyrelsen och kommunen meddela föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- eller vattenområden inom en nationalpark samt om rätten att färdas och vistas i och om ordningen i övrigt inom en nationalpark. Naturvårdsverket får efter samråd med länsstyrelsen och kommunen i ett beslut om en skötselplan bestämma hur en nationalpark ska vårdas och förvaltas. Länsstyrelsen får enligt 5 § nationalparksförordningen, om det finns särskilda skäl, i det enskilda fallet ge dispens från föreskrifter enligt 4 § första stycket. Regeringens tillåtelse behövs i vissa fall. Enligt Naturvårdsverket arbetar verket kontinuerligt med översyn av nationalparksföreskrifter. Vid de tillfällen då nationalparker utvidgas ses föreskrifterna alltid över. Utskottet finner inte skäl att vidta ytterligare åtgärder med anledning av motion MJ312 (M) och avstyrker därmed motionen.

Enligt 7 kap. 2 § miljöbalken får regeringen, efter riksdagens medgivande, förklara ett mark- eller vattenområde som ägs av staten som nationalpark i syfte att bevara ett större sammanhängande område av en viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick. Beträffande frågan om att utse en ny nationalpark vid Omberg i Östergötlands län konstaterar utskottet att Naturvårdsverket har genomfört en översyn av den tidigare nationalparksplanen och tagit fram en ny plan (Nationalparksplan för Sverige – Genomförande 2009–2013, rapport 5839, oktober 2008). Planen är en samlad redovisning av områden som enligt gällande kriterier är lämpade att ingå i landets nät av nationalparker. Planen är avsedd som ett långsiktigt handlingsprogram och underlag för verkets arbete med nya och utvidgade parker. Ett utkast till plan utarbetades 2005–2007. Utkastet remitterades för diskussion i berörda län, kommuner och organisationer. I remissversionen föreslog Naturvårdsverket att 13 nya nationalparker skulle bildas och att 7 av dagens 28 nationalparker skulle utvidgas. När det gäller Omberg framgår bl.a. av förslaget till ny nationalparksplan att det intensiva skogsbruket på Omberg har lett till att områdets skogsvegetation till helt dominerande del är kulturskapad och rationellt skött samt består av en hög andel införda trädslag. Området kan därmed inte betecknas som naturlandskap eller som representativt område

för svensk skogsnatur med ursprunglig karaktär. Vidare saknas i dag biologiska värden på huvuddelen av arealen. Mot bakgrund av detta bedömde Naturvårdsverket att Omberg inte överensstämmer med de kriterier som ligger till grund för urval av nationalparker. I den slutliga planen anförde Naturvårdsverket att man fann övervägande stöd hos remissinstanserna för verkets uppfattning att inte införliva Omberg i nationalparksplanen. Med det anförda avstyrks motion MJ437 (S).

När det gäller biologisk mångfald vid landets kuster redovisar regeringen i skrivelse 2009/10:213 Åtgärder för levande hav en rad åtgärder som Sverige har åtagit sig genom Helcoms aktionsplan för Östersjön och som följer av ramdirektivet för vatten, det marina direktivet och den gemensamma fiskeripolitiken och som därigenom även bidrar till att relevanta nationella miljökvalitetsmål nås (se även bet. 2010/11:MJU5). Därutöver redovisas åtgärder i skrivelsen som bygger på en utveckling av det arbete som redan pågår eller som behöver genomföras för att effektivisera det totala havsmiljöarbetet. I skrivelsen framhåller regeringen bl.a. att forskning om ekosystemets struktur och funktion är nödvändig för förståelsen av ekologiska samband i haven mellan arter, mellan olika geografiska områden och mellan biologiska och icke biologiska komponenter. Vidare anfördes det att forskningen bör bedrivas så att man så långt som möjligt kan bedöma direkta och indirekta effekter av mänsklig påverkan på ekosystemens alla delar. Regeringen bedömer att ekosystembaserad förvaltning med EU:s marina direktiv och ramdirektivet för vatten som grund förutsätter vetenskaplig kunskap inte bara om nuvarande utan också om tidigare förhållanden i havens ekosystem. Sådana biologiska och kemiska uppgifter bör därför sammanställas och redovisas för olika vattensystem. I skrivelsen framhåller regeringen även att det långsiktiga målet med restaureringsarbetet är att uppnå så naturliga marina landskap som möjligt till 2021. Den blivande myndigheten för havs- och vattenmiljö bör ges i uppdrag att i samråd med länsstyrelserna och berörda myndigheter utarbeta en övergripande nationell plan för hur restaureringsarbetet i kustområdena ska bedrivas så att arbetet med att återskapa olika arters nationella utbredning kan bedrivas med hänsyn till de enskilda huvudvattensystemens särskilda förutsättningar på ett kostnadseffektivt sätt. Enligt regeringen bör också arbetet med att bevara hotade bestånd och arter av fisk som inte nyttjas kommersiellt fortsätta, liksom arbetet med att återskapa försvunna bestånd. Möjligheten att återintroducera tidigare helt utslagna arter bör undersökas. Regeringen anser också att länsstyrelsernas arbete med att inrätta hänsynsområden i särskilt känsliga områden i kust och skärgård bör fortsätta. En fortsatt satsning på det operativa programmet för fiskerinäringen för Sverige 2007–2013 bidrar till att uppfylla Sveriges åtaganden i aktionsplanen för Östersjön. Ytterligare resurser tillförs under 2011 och 2012 för att höja den nationella offentliga medfinansieringen inom de av programmets områden som möjliggör stöd till åtgärder som bidrar till en förbättrad havsmiljö och ett mer miljöanpassat fiske. Regeringen framhåller vidare att datain-

samling och kunskapsuppbyggnad om svenskt fritidsfiske och fritidsfiskebaserat företagande behövs och att förvaltningsplaner för kustfisk som i dag inte regleras inom den gemensamma fiskeripolitiken behöver utarbetas. Regeringen anser också att kompensationsodlingen bör ses över och att alternativa åtgärder som främst syftar till att långsiktigt bevara fiskresurser och biologisk mångfald bör övervägas. Mot bakgrund av vad som anförts i skrivelsen finner utskottet att motion MJ275 (KD) yrkande 3 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Allemansrätt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (M, KD) om allemansrätten i förhållande till markägarens rätt m.m.

Motionerna

I motion Sk218 (KD) yrkande 1 anförs det att det finns skäl för en översyn av de nuvarande reglerna för kommersiell bärplockning. Enligt motionen finns det anledning att skärpa lagstiftningen i syfte att stärka äganderätten. Större grupper av människor som i kommersiellt syfte plockar bär ökar risken för att stora avtryck lämnas i skog och mark i form av efterlämnat skräp och söndertrampade plantor.

Enligt motion C311 (KD) yrkande 5 finns det behov av tydligare regler för att förhindra missbruk av allemansrätten genom att träd fälls, sopor lämnas kvar och åverkan görs på natur eller odlingar. Detta är visserligen redan förbjudet men svårt att beivra. Dessa övertramp sker ofta i samband med att någon utnyttjar annans mark för att bedriva kommersiell verksamhet, exempelvis vildmarksturism eller ridkurser.

Enligt motion MJ373 (M) bör en översyn av möjligheterna att stärka respekten för markägarna ske. I många sammanhang, inte minst i samband med fysisk samhällsplanering m.m., förekommer det att företrädare för bl.a. myndigheter beträder annans mark. Det allmänna bör alltid i förväg kontakta markägaren och erbjuda denne att närvara vid ett besök.

Enligt motion MJ412 (M) yrkande 1 bör kommersiella intressens rätt i allemansrätten ses över. Enligt samma motion yrkande 2 bör det tydliggöras att kommersiellt utnyttjande av fiskbestånd måste ske med vattenägarens tillstånd. Det bör utredas var gränsdragningen går mellan vad som kan betraktas som normalt nyttjande av allemansrätten och vad som bör betraktas som ett kommersiellt nyttjande av mark och vatten.

Utskottets ställningstagande

Allemansrätten är inskriven i 2 kap. 18 § regeringsformen. Allemansrätten behandlas även i 7 kap. 1 § miljöbalken. När det gäller frågan om allemansrätten och dess påverkan på äganderätten har utskottet tidigare anfört bl.a. följande. Allemansrätten är den begränsade rätt som var och en har att använda annans fastighet, framför allt genom att – åtminstone till fots – färdas över den och att under en kortare tid vistas på den. Nyttjandet får inte gå så långt att fastighetens ägare (eller annan med särskild rätt till fastigheten, t.ex. en nyttjanderättshavare) tillfogas nämnvärd olägenhet eller ekonomisk skada. Utskottet konstaterade att organiserat kommersiellt utnyttjande av allemansrätten, t.ex. av reseföretag, kan medföra störningar. Ett sådant utnyttjande är i och för sig tillåtet även utan markägarens medgivande men kan förbjudas om det blir för intensivt. I motiven till miljöbalken (prop. 1997/98:45 del I s. 302) anför regeringen att det är tveksamt om en organisatör ska få utnyttja en fastighet kommersiellt och mer eller mindre permanent utan ägarens tillstånd. Sådana rådighetsfrågor behandlas dock inte i miljöbalken utan bör enligt motiven som tidigare lösas i rättspraxis. Generellt anförs det att arrangemang av någon betydelse inte bör ske utan markägarens medgivande men att det för förbud rimligen bör fordras att man kan befara skada eller olägenhet för markägaren. I ett rättsfall (NJA 1996 s. 495) fann Högsta domstolen att ett företag som ordnat organiserad försränning hade utnyttjat en fastighet för intensivt. Eftersom utnyttjandet hade medfört avsevärda skador och olägenheter fann Högsta domstolen att organisatören saknade rätt att utan medgivande av fastighetsägaren arrangera eller på annat sätt medverka till den organiserade försränningen. Utskottet noterade att organiserat friluftsliv även kan utlösa skyldighet att göra en anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, om verksamheten kan medföra skada på naturmiljön. Ett arrangerande företag kan även enligt allmänna regler bli skadeståndsskyldigt för en skada på fastigheten om företaget eller dess anställda exempelvis brustit i hänsyn till markägaren vid sin planering eller gett felaktig eller otillräcklig information till deltagarna om deras skyldigheter enligt allemansrätten (jfr 2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § skadeståndslagen).

Utskottet anförde vidare att myndigheters rätt att få tillträde till fastigheter, byggnader, andra anläggningar samt transportmedel och att där utföra undersökningar och andra åtgärder i syfte att fullgöra sina uppgifter enligt miljöbalken regleras i 28 kap. 1 § miljöbalken. Befogenheten gäller bara i den mån tillträde är behövt. Ett beslut som inkräktar på en enskilds rätt får inte gå längre än syftet motiverar, och framför allt får inte onödigt skada orsakas. I första hand bör myndigheten ta kontakt med fastighetsägaren angående tillträdet, men också oanmälda inspektionsbesök är tillåtna. Bestämmelser om rätt till ersättning för skada och intrång finns i 31 kap. 10 § miljöbalken. Utskottet fann det vara en rimlig ordning att myndigheten i första hand kontaktar fastighetsägaren (bet. 2007/08:MJU14).

I sitt svar på interpellation 2006/07:373 om naturturism anförde näringsministern den 27 mars 2007 att en balans behöver uppnås mellan äganderätten och de intressen som enskilda turistföretagare har på annans mark. Ambitionen ska vara att få ett bra samtalsklimat mellan turistföretagare och fastighetsägare så att parterna kommer överens innan en kommersiell verksamhet etableras. Även i sitt svar på interpellation 2007/08:398 om turism anförde näringsministern den 11 mars 2008 att nyttjande av privata skogar, marker eller vattendrag för kommersiella syften bör bygga på ett gott samarbete med markägare. Turistföretagen och markägarna bör därför sträva efter att komma överens om hur naturturism ska bedrivas under ömsesidigt hänsynstagande.

Utskottet har fått information om att Naturvårdsverket nu arbetar med en översyn av den organiserade verksamheten och allemansrätten. Verket arbetar i dialog med berörda aktörer. Verket höll bl.a. en workshop om allemansrätten och organiserad verksamhet den 9–10 december 2010. Under våren 2011 planerar Naturvårdsverket att komma med ett förslag till handlingsplan.

Utskottet vidhåller det som tidigare anförts och vill särskilt betona vikten av ökad kunskap samt dialog mellan kommersiella nyttjare och markägare. Utskottet finner inte skäl att för närvarande vidta några åtgärder med anledning av motionerna om allemansrätt och avstyrker därmed motionerna Sk218 (KD) yrkande 1, C311 (KD) yrkande 5, MJ373 (M) och MJ412 (M) yrkandena 1 och 2.

Rovdjursförvaltning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (S, M, MP, V) om förebyggande åtgärder mot rovdjursskador, rovdjursjakt, fällfångst och förvaltning av lo- och vargstammarna m.m.

Jämför reservationerna 1 (V), 2 (MP, V), 3 (MP, V), 4 (MP, V), 5 (S), 6 (MP, V) och 7 (V).

Motionerna

Enligt motion MJ294 (V) yrkande 10 (delvis) är rovdjursförvaltningen en nationell angelägenhet och ska därmed beslutas på nationell nivå. Enligt samma motion ska ökade satsningar göras på förebyggande åtgärder som t.ex. rovdjursstängsel och information. Ingen licensjakt på hotade arter ska tillåtas. Fällfångst ska förbjudas. Rovdjursförvaltningen ska baseras på vetenskapliga belägg och djurens naturliga förutsättningar. Minimnivån av lo bör vara 300 föryngringar och ej sänkas till 250.

Enligt motion MJ349 (S) bör det inte sättas ett tak på etappmålet för varg. Utvärderingarna av en naturlig invandring av varg bör avvaktas. Vargstammens genetiska förstärkning bör ske genom en naturlig invandring av varg. Det är viktigt att möjligheten till en fortsatt ansvarsfull skydds jakt, men också licensjakt på varg i områden med särskilt stora problem, behålls.

I motion MJ420 (MP) anförs det att vargstammen är för liten för att begränsas till en populationsstorlek som inte överstiger 210 vargar i Sverige. Det går inte att få bort de mest genetiskt defekta individerna ur stammen genom att genomföra den typ av licensjakt som nu skett. EU-kommissionen har signalerat att man anser att Sveriges beslut om licensjakt inte är förenligt med art- och habitatdirektivet. Beslutet att införa ett tak för antalet vargar i Sverige bör ändras.

Enligt motion MJ294 (V) yrkande 10 (delvis) bör naturlig invandring av varg underlättas. Flyttning eller inplantering ska enbart ses som ett andra alternativ om den naturliga invandringen inte lyckas.

I motion MJ425 (M) anförs att bör man avvakta med att tillåta ytterligare licensjakt på varg eftersom stammen inte har uppnått en gynnsam bevarandestatus. Innan ytterligare licensjakt på varg eventuellt tillåts bör man invänta resultatet av den nytillsatta Rovdjursutredningen som bl.a. ska definiera gynnsam bevarandestatus för varg.

Enligt motion MJ243 (M) bör förvaltningen av varg ske på ett annat sätt än i dag. Inplantering av varg i Dalarna bör i största mån undvikas med anledning av det höga rovdjurstryck som redan råder. Det bör övervägas om alla vargar i ett eller flera vargrevir ska skjutas för att man på sikt ska få betydligt färre vargföryngringar varje år.

I motion MJ266 (M) anförs att det finns behov av kriterier för en snabb handläggning av skydds jakt på varg. Hänsyn ska tas till det totala rovdjurstrycket vid beslut om licensjakt på varg. Det är av största vikt att det finns en balans mellan rovdjur, bytesdjur och människor både i Gävleborg och i övriga Sverige.

Enligt motion MJ423 (M) yrkande 2 bör antalet arter som omfattas av skydds jakt begränsas i så stor omfattning som möjligt. Enligt jaktlagstiftningen får i dag s.k. skydds jakt ske på ett flertal däggdjurs- och fågelarter under hela eller delar av året. Jakten bör inte vara tillåten under de tider då djuren har årsungar.

Utskottets ställningstagande

Regeringen presenterade under 2009 i proposition 2008/09:210 en ny rovdjursförvaltning. Utskottet ställde sig i allt väsentligt bakom förslagen i propositionen, och riksdagen fattade beslut i enlighet med utskottets betänkande (prop. 2008/09:210, bet. 2009/10: MJU8, rskr. 2009/10:7).

Vad gäller beslutsnivå för rovdjursförvaltningen godkände riksdagen regeringens förslag till en regionaliserad rovdjursförvaltning, vilket bl.a. innebar att Naturvårdsverket fick möjlighet att delegera beslut om licens-

och skydds jakt till länsstyrelserna och att delegationen ska vara baserad på rovdjursstammarnas utveckling i länet. Länsstyrelserna skulle enligt propositionen även inrätta viltförvaltningsdelegationer. I samband med behandlingen av rovdjurspropositionen anförde utskottet bl.a. följande. Länsstyrelserna ansvarar redan för stora delar av rovdjursförvaltningen. Länsstyrelserna bör ges ytterligare ansvar för förvaltningen genom att självständigt och i samverkan mellan länen avgöra t.ex. var det är lämpligt att i högre grad genomföra förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp eller inom vilka områden det i stället är nödvändigt att i ökad omfattning besluta om skydds jakt. Förslaget om regionalisering av rovdjursförvaltningen innebär ett system där omfattningen av det regionaliserade beslutsfattandet är beroende av rovdjursstammarnas utveckling. Om en rovdjursstams antal överstiger den fastställda nationella miniminivån, finns det förutsättningar för en långtgående delegering av beslut om jakt och skydds jakt. Om stammen minskar i antal och understiger den nationella miniminivån, och därmed det mål som riksdagen har fastställt i beslutet om en sammanhållen rovdjurspolitik, bör utrymmet för det regionala beslutsfattandet minska. Naturvårdsverket bör årligen följa utvecklingen och vid behov justera tilldelade kvoter om de nationella målen inte nås. Vidare bör Naturvårdsverket kunna återkalla en delegation eller avstå från att delegera beslut om jakt om det skulle visa sig att den berörda länsstyrelsen inte är beredd att ta ansvar för riksdagens beslut om mål för en sammanhållen rovdjurspolitik eller en gynnsam bevarandestatus för arten. Det bör inrättas en viltförvaltningsdelegation vid varje länsstyrelse för att uppnå acceptans för rovdjuren och åstadkomma ett reellt regionalt ansvar och lokalt inflytande över rovdjursförvaltningen.

När det gäller förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp anförde utskottet i samband med behandlingen av rovdjurspropositionen bl.a. att dagens system med statliga bidrag för att förebygga skador orsakade av rovdjur fungerade väl. Vidare ansåg utskottet att länsstyrelsen även i fortsättningen bör vara beslutande myndighet vad gäller bidragen och att Viltskadecenter fortsättningsvis bör utveckla skadeförebyggande åtgärder och rekommendera vilka ersättningsnivåer som bör tillämpas. Utskottet framhöll även behovet av ett nytt informationscentrum och en ny rovdjursdatabas.

Utskottet har fått information om att Naturvårdsverket i mars 2011 redovisade ett regeringsuppdrag om lokaliseringen av ett tredje rovdjurscentrum utöver de befintliga i Järvsö och Orsa. Naturvårdsverket anför i rapporten att det finns ett stort behov av förstärkta informationsinsatser om stora rovdjur. Rovdjurscentrum kan bli värdefulla komplement till myndigheter och intresseorganisationer men kan inte täcka hela behovet av informationsinsatser. Det är viktigt att statens bidrag till driften av rovdjurscentrum inte tar bort möjligheten att även i fortsättningen ge stöd till informationsprojekt om stora rovdjur vid länsstyrelser, intresseorganisationer och rovdjurscentrum. Den statliga finansieringen av rovdjurscentrum handlar om att ta fram och sprida mer allmän information om rovdjur rik-

tad främst till boende i rovdjurstrakter och i områden där rovdjursstammarna expanderar. Det utesluter inte att centrum har arrangemang i storstadsområden, men fokuset ska vara regionalt. Naturvårdsverket lägger i rapporten inget förslag om var i södra Sverige ett rovdjurscentrum bör lokaliseras utan föreslår ett ansökningsförfarande för att välja ut en lämplig aktör och plats. Rapporten är under beredning i Regeringskansliet.

När det gäller den databas som nämns i betänkandet har utskottet från Naturvårdsverket fått information om att det vid Naturvårdsverket finns en nationell databas om rovdjur, Rovdjursforum, som innehåller uppgifter om inventeringar, observationer och viltskador. Databasen är av sekretessskäl inte öppen för allmänheten. Databasen underlättar myndigheternas arbete med inventering och ersättning för skador av fredat vilt. För närvarande pågår ett arbete med en ny databas, och delar av den kommer att vara öppen för allmänheten. Databasen kommer att innehålla uppgifter om inventeringar, viltskadearbete och jaktbeslut. Den första delen av databasen kommer att vara klar under 2013. Redan under våren 2011 kommer dock en tillfällig publik databas öppnas i samarbete med Norge.

Naturvårdsverket har även i samråd med Statens jordbruksverk och Viltskadecenter tagit fram en vägledning för prioritering av förebyggande åtgärder vid rovdjursangrepp i särskilt tamdjurstäta områden. Vägledningen innehåller förslag till prioriteringsordning för medel till förebyggande åtgärder och är nu ute på remiss. När det gäller förebyggande åtgärder för skador av varg kan också nämnas att regeringen den 27 januari 2011 lämnade ett uppdrag till Naturvårdsverket om behov av ytterligare kompensationsåtgärder vid införsel och utsättning av varg i Sverige. Uppdraget ska redovisas senast den 20 april 2011.

När det gäller licensjakt efter hotade arter anförde regeringen i propositionen att jakt efter björn och lodjur som huvudregel bör utformas som licensjakt. En begränsad licensjakt efter varg och järv kan tillåtas om jakten inte försämrar artens bevarandestatus eller förhindrar återställande av en gynnsam bevarandestatus. Skyddsjakt bör dock prioriteras, i synnerhet efter järv. Det bör tydliggöras att jakten ska ske under noggrant kontrollerade förhållanden. I samband med behandlingen av propositionen anförde utskottet bl.a. att utgångspunkten för svensk jaktlagstiftning är att allt vilt är fredat. Den jakt som är tillåten är alltså undantag från grundregeln. Eventuella problem och skador som jaktbart vilt förorsakar ska i första hand regleras genom jakt. Jakt kan hålla rovdjursstammarna på nivåer som inte leder till oacceptabel påverkan på bytesdjur eller på tamdjur eller i övrigt oacceptabla förhållanden i relationen mellan människor och rovdjur. Det finns ett samband mellan antalet stora rovdjur och de skador de kan orsaka. Detta samband är dock inte linjärt. Den svenska björnstammen har ökat under lång tid utan att skadefrekvensen ökat i motsvarande grad. Om de naturliga bytesdjuren minskar, kan skadebilden för tamdjur öka utan att rovdjuren ökar och tvärtom. Reglerande jakt minskar också påverkan på bytesdjuren, vilket har betydelse för jakten på bl.a. rådjur och älg.

En välregerad jakt kan vara ett sätt att upprätthålla rovdjurs skygghet för människor. Jakt kan också öka acceptansen för rovdjursförvaltningen. En större delaktighet i rovdjursförvaltningen, inklusive medverkan i inventeringar och möjligheter att delta i jakt på populationer med gynnsam bevarandestatus, bidrar till att öka toleransen för rovdjuren i människans närhet. Detta är också i enlighet med Europeiska kommissionens riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå (Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, 2008). Enligt riktlinjerna finns det från bevarandesynpunkt inga principiella skäl att motsätta sig en viss begränsad jakt på rovdjur. En sådan jakt ställer höga krav på noggrann övervakning och förvaltning avseende hela rovdjurspopulationen inklusive livsmiljöer. Vid bedömningen av bevarandestatusen uttalas att en rovdjursart inte behöver ha uppnått gynnsam bevarandestatus för att ett undantag från skyddet ska kunna medges. Rovdjurspopulationen som sådan måste dock vara livskraftig, och dess bevarandestatus eller vägen mot gynnsam bevarandestatus får inte äventyras. Argumenten för ett undantag från skyddsreglerna måste dock vara mycket starka och jakten mycket begränsad. Det krävs också en noggrann övervakning av jaktens konsekvenser. Jakt som ett inslag i beståndsförvaltningen av de stora rovdjuren kan minska det hot som rovdjuren kan utgöra mot en traditionell livsstil och därigenom påverka landsbygdens utveckling i stort. Renskötsel och fåbodbruk är exempel på näringsverksamhet med långa kulturtraditioner som samhället satsar resurser på att bevara. Ett mål måste vara att begränsa den konflikt som kan finnas mellan de stora rovdjurens och människors livsmiljöer. En alltför stark rovdjurskoncentration kan i princip endast minskas genom jakt. Lokalt kan det samlade rovdjurstrycket bli oacceptabelt högt. Jakt bidrar till att förvalta en rovdjursart till förmån för att öka utrymmet för övriga rovdjur och bytesdjur, liksom för att minska risken för skador på tamdjur. Rovdjurens etablering i nya områden kan underlättas genom jakt samtidigt som jakt kan bidra till att reducera rovdjursstammarnas tillväxt i kärnområden. När stora rovdjur etablerar sig i nya områden uppstår ofta konflikter med andra intressen. Jakt kan vara ett medel för att bromsa en för snabb tillväxttakt samtidigt som den redan från början bidrar till att ge lokalsamhället delaktighet i den praktiska förvaltningen. Jakt som bedrivs legalt kan bidra till att minska den illegala jakten. Den ökade tilldelningen av jaktkvoter för björn har medverkat till att den illegala jakten har minskat. Liknande erfarenheter har man i Norge av legal jakt på järv. Naturvårdsverket bör i föreskrifter få meddela villkor för licensjakt efter björn, varg, järv och lodjur. Enligt art- och habitatdirektivet (rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) ska jakt ske under strängt kontrollerade former.

Även frågan om fällfångst behandlades av utskottet i betänkandet om rovdjursförvaltningen. Naturvårdsverket har enligt 15 § jaktförordningen (1987:905) möjlighet att i det enskilda fallet medge tillstånd till använd-

ning av fällor. Alla fällor ska vara testade och typgodkända av Naturvårdsverket för att få användas. Godkännandet gäller konstruktionen och att djurskyddslagstiftningens krav tillgodoses. Principen för godkännande är att djuren inte ska utsättas för onödigt lidande. Det finns godkända fällor för lodjur. Naturvårdsverket beslutade i juni 2009 att inleda testverksamhet för att utveckla riktlinjer och konstruktionskrav för fällor för fångst av vildsvin. I samband med detta skulle även levandefångstredskap för lodjur studeras. Försöken skulle pågå ett år. Efter det skulle Naturvårdsverket ta ställning till vilka fångstredskap som kan godkännas. Naturvårdsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt förbereder ett test av de fångstredskap som har tillåts för lodjursjakt. Avsikten var enligt Naturvårdsverket att testa fångstredskapen i samband med licensjakten 2011, men dessa förberedelser blev inte klara och därför tillåts ingen fällfångst vid årets licensjakt.

Beträffande lodjursstammens utveckling biföll riksdagen regeringens proposition 2008/09:210 vad gällde förslaget i denna del, bl.a. i fråga om att antalet årliga föryngringar inom Sverige kan variera ned till 250 föryngringar, vilket motsvarar ca 1 250 individer, under förutsättning att spridningen fortsätter i södra Sverige och att lodjursstammens bevarandestatus inte äventyras. Vid behandlingen av propositionen anförde utskottet i betänkandet bl.a. följande. Den svenska lodjursstammen ligger endast med knapp marginal över den nationella miniminivån. Lodjurets långsamma expansion i södra Sverige gör det relativt svårt att förutsäga stammens utveckling i det södra förvaltningsområdet. Om lodjuren ökar i antal i det södra förvaltningsområdet, uppstår förutsättningar för sänkningar av de regionala miniminivåerna i de två andra förvaltningsområdena. Dessa faktorer innebär att det är svårare att göra en uppdelning av den nationella miniminivån mellan de tre rovdjursförvaltningsområdena för lodjur än att göra motsvarande uppdelning för björn. Utskottet anförde att Sverige bör ha en stark och livskraftig lodjursstam. Ambitionen för lodjursförvaltningen i landet ska vara en fortsatt ökning av stammen i det södra förvaltningsområdet. Det södra förvaltningsområdet hyser förhållandevis stora förekomster av lämpliga bytesdjur samtidigt som det i dag finns få stora rovdjur. Rennäringen är den areella näring som drabbas hårdast av rovdjurens närvaro. I dag är det lodjur som orsakar de sammantaget största skadorna. Rovdjursförekomsten inom renskötseområdet bör därför begränsas. Sedan riksdagen fastställde miniminivån om 300 föryngringar per år av lodjur har antalet föryngringar varierat och legat under denna miniminivå med undantag för år 2008. Lodjuren har expanderat både i mellersta Sverige och inom renskötseområdet, men inte i södra Sverige i önskvärd takt. Ökningen i mellersta Sverige tillsammans med ökningen av antalet vargar innebär en konkurrens om tillgången på föda. Rovdjurens bytesdjur har inte ökat i motsvarande takt. Regeringen avser att under några år genomföra kraftfulla åtgärder för att stärka vargstammens genetiska status. Om Sverige samtidigt ska hysa en lodjursstam som motsvarar 300 årliga föryngringar huvudsakligen söder om renskötseområdet och

med merparten av lodjursstammen i mellersta Sverige, kan det innebära problem för både varg- och lodjursstammens utveckling. Utskottet anslöt sig till regeringens bedömning att lodjursstammen är livskraftig och att antalet årliga föryngringar, huvudsakligen utanför renskötselområdet, därför bör tillåtas gå ned till 250 föryngringar per år, motsvarande ca 1 250 individer, fram till dess att utvärderingen om etappmålen är behandlad. Detta kan göras utan att den gynnsamma bevarandestatusen för arten påverkas på lång sikt. Utskottet tillstyrkte regeringens förslag till mål för lodjursstammens utveckling.

Rovdjursutredningen ska lämna förslag till långsiktiga målnivåer för bl.a. lodjur i form av ett delbetänkande. Betänkandet ska lämnas till regeringen senast den 20 april 2011 (dir. 2010:65, 2011:5). Därefter kommer regeringen att skicka ut betänkandet på remiss. Rovdjursutredningen har dock redan i en pressinformation den 11 april 2011 anfört att utredningen bedömt att lodjurets bevarandestatus är gynnsam. Populationen är stabil och tillräckligt stor för att den ska vara långsiktigt livskraftig. Genetiskt sett har lodjuret en god status, med mycket få tecken på inavel. Genflödet underlättas av att lodjuren kan röra sig fritt inom hela Skandinavien och Finland. Sverige har i dag 250 lodjursfamiljegrupper, motsvarande 1 500 individer. Utredningens slutsatser kommer att tillsammans med remissvaren bli ett underlag till Sveriges nästa rapportering till EU-kommissionen 2013 om rovdjurens bevarandestatus.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion MJ294 (V) yrkande 10 i dessa delar.

Riksdagen godkände 2009 mål för vargstammens utveckling som bl.a. innebär

- att Sverige får en livskraftig vargstam med en god genetisk status
- att tillväxten av antalet vargar begränsas genom en förlängning av etappmålet för antalet årliga föryngringar av vargar
- att etappmålet kompletteras med kraftfulla åtgärder som stärker populationens genetiska status
- att högst 20 individer som ökar den genetiska variationen i den svenska vargpopulationen ska införlivas i populationen fram till 2014
- att införlivandet av de genetiskt friska individerna i första hand sker genom att man underlättar för naturligt invandrade vargar, t.ex. genom att flytta individer från renskötselområdet till populationen utanför renskötselområdet, och i andra hand genom aktiv utplantering av vargar som hämtas från genetiskt friska populationer med östligt ursprung
- att delegationsbeslut ska ta hänsyn till naturliga variationer, exempelvis att antalet föryngringar varierar från år till år, och därmed utgå från en populationsstorlek som inte överstiger 210 vargar i Sverige
- att populationens tillväxt regleras genom beslut om begränsad licensjakt kompletterad med skyddsjakt av skadegörande individer

- att etappmålet med begränsad tillväxt, i kombination med åtgärder för en vargstam med god genetisk variation, gäller fram till dess att effekterna av vargstammens utveckling inom Sverige och bedömningen av artens gynnsamma bevarandestatus, inklusive resultatet av de inledande åtgärderna för stärkt genetik, har utvärderats och redovisats (rskr. 2009/10:7).

I betänkandet om rovdjursförvaltningen anslöt sig utskottet till regeringens bedömning att vargarnas svaga genetiska status är så problematisk att en förstärkning bör ske inom en kortare tidsrymd än 20 år. Utskottet anförde vidare att naturligt invandrade vargar skyndsamt bör flyttas så att de snabbare får kontakt med den mellansvenska populationen. För att snabbt förstärka den genetiska statusen kommer även aktiv utplantering av införda vargar av östligt ursprung behövas. Förstärkningen, genom i första hand flyttning av naturligt invandrade individer och i andra hand införsel av vargar med östligt ursprung, borde påbörjas redan under 2010 och pågå under en femårsperiod. Sammanlagt ska högst 20 vargar införlivas i den svenska vargpopulationen genom dessa åtgärder fram t.o.m. 2014. För att få en långsiktig livskraftig vargstam är det mer angeläget med en förbättring av stammens genetiska status än med en fortsatt tillväxt på smal genetisk bas. En förlängning bör därför ske av nuvarande etappmål kompletterat med kraftfulla åtgärder för en långsiktig livskraftig vargstam. Detta innebär att vargstammens tillväxt begränsas under tiden fram till dess att konsekvenserna av vargstammens utveckling i Sverige och bedömningen av stammens bevarandestatus, inklusive resultatet av de inledande åtgärderna för stärkt genetik, har utvärderats och redovisats, i kombination med åtgärder för att förbättra vargstammens genetiska status. De åtgärder som regeringen avser att genomföra är att under de närmaste fem åren underlätta för naturligt invandrade vargar att förflytta sig från renkötselområdet till vargpopulationen i Mellansverige. Mot bakgrund av de åtgärder som regeringen avser att genomföra för att stärka vargstammens genetiska status behöver tillväxten av den svenska vargstammen inte vara av samma omfattning som hittills. Vargstammen bör hållas på en nivå som långsiktigt skapar en större acceptans för vargen i vår fauna. Hänsyn bör därför tas till naturliga variationer, exempelvis att antalet föryngringar varierar från år till år, och därmed bör utgångspunkten vara en populationsstorlek som inte överstiger 210 vargar i Sverige.

Rovdjursutredningen ska lämna förslag till långsiktiga målnivåer för bl.a. varg. Delbetänkandet ska som anförts ovan lämnas till regeringen senast den 20 april 2011 (dir. 2010:65, 2011:5) och kommer då att skickas ut på remiss. Rovdjursutredningen har dock i den pressinformation som lämnades den 11 april 2011 anført att utredningen bedömt att vargens bevarandestatus inte är gynnsam. Graden av inavel är för hög. Dessutom är antalet vargar för litet för att beståndet ska vara livskraftigt. När inavelsgraden har sänkts bör det skandinaviska vargbeståndet öka i storlek. Ett provisoriskt referensvärde för den svenska delen av det skandinaviska varg-

beståndet bör enligt Rovdjursutredningen anges till 450 vargar. En ny bedömning bör göras inför rapporteringen till EU 2019. Utredningens slutsatser kommer som nämnts ovan tillsammans med remissvaren att bli ett underlag till Sveriges nästa rapportering till EU-kommissionen 2013 om rovdjurens bevarandestatus. Utredningens uppdrag har varit att bedöma om rovdjurspopulationerna har uppnått gynnsam bevarandestatus i Sverige i enlighet med vad som anges i EU:s art- och habitatdirektiv. Utredningens bedömningar av bevarandestatusen är biologiskt och vetenskapligt grundade. Utskottet konstaterar att utredningen i sitt förslag beträffande vargstammens storlek således inte har beaktat socioekonomiska faktorer.

I en rapport i december 2010 (Genetisk förstärkning av den svenska vargstammen – Svar på uppdrag om rutiner för införsel och utplantering av varg i Sverige) har Naturvårdsverket, Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) funnit att vargstammen kan förstärkas genetiskt med hänsyn till genetik, smittskydd och djurskydd. Såväl valpar som vuxna vargar behöver sättas ut för att målet ska nås.

Regeringen beslutade den 27 januari 2011 att uppdraga åt Naturvårdsverket och Statens jordbruksverk att, efter samråd med Statens veterinärmedicinska anstalt, länsstyrelserna i mellersta rovdjursförvaltningsområdet och övriga berörda myndigheter och organisationer, inleda arbetet med aktiva åtgärder för den genetiska förstärkningen av vargstammen inom Sverige. Naturvårdsverket och Jordbruksverket ska förbereda flyttning av vargvalpar från djurparker till befintliga revir, vilket ska ske under sensvåren 2011. En dialog med Finland ska inledas i syfte att infånga och sätta ut vilda vuxna finska vargar. Utsättning av vilda vargvalpar från Finland ska övervägas. Arbetet ska ske i dialog med Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, LRF, Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden och Rovdjursföreningen. Uppdraget ska redovisas senast den 20 december 2012. Vidare beslutade regeringen att lämna ett uppdrag till Länsstyrelsen i Gävleborgs län m.fl. om att peka ut lämpliga vargrevir eller områden för utsättning av varg. Länsstyrelserna i Dalarnas, Gävleborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Västra Götalands, Stockholms och Uppsala län ska peka ut två revir eller områden för utsättning av varg. Uppdraget ska redovisas till Naturvårdsverket senast den 30 april 2011 och den 31 oktober 2011. Naturvårdsverket fick vidare i uppdrag att analysera behov av och föreslå ytterligare kompensationsåtgärder i de områden som omfattas av utsättning samt att göra en bedömning av hur beslut om licensjakt ska hanteras i dessa områden. Uppdraget ska redovisas senast den 20 april 2011. Därutöver gavs ett tilläggsdirektiv till Rovdjursutredningen (dir. 2011:5) om att bl.a. analysera hur en permanent lösning kan se ut, som innebär att östligt invandrade vargar får kontakt med den mellansvenska vargpopulationen. Förslagen ska redovisas i slutbetänkandet senast den 1 juli 2012.

Beträffande jakt efter varg ansåg utskottet i betänkande 2009/10:MJU8 i likhet med regeringen att en planerad licensjakt på vetenskapliga grunder bör genomföras så att de individer som visar tecken på inavelsdepression

eller hög inavelskoefficient eller som bär på defekta anlag avlägsnas från populationen i syfte att reducera risken för fortsatt spridning av dåliga anlag. Naturvårdsverket ska kontinuerligt följa och utvärdera utvecklingen i vargstammen. Eftersom åtgärder vidtas i syfte att förbättra vargstammens genetik, finns det således ett visst utrymme för en begränsad och strängt kontrollerad licensjakt efter varg utan att möjligheten att ha en gynnsam bevarandestatus försvåras. Vad gäller jakt framhöll utskottet att förvaltningen av rovdjur inte enbart handlar om biologiska förutsättningar utan också om människors vilja att acceptera livskraftiga rovdjurstammar. Att vargen återvänt i den svenska faunan är välkommet men har samtidigt medfört att verksamheter som tidigare bedrivits utan att man har behövt ta hänsyn till vargens förekomst nu måste anpassas för att kunna bedrivas utan att äventyra samexistensen mellan människa och varg. Vargstammen bör hållas på en nivå som långsiktigt skapar en större acceptans för vargen i vår fauna. En ökad tolerans för vargens närvaro i lokalsamhället är nödvändig för att uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus för vargstammen. Alla förvaltningsåtgärder bör följas upp med beståndsinventeringar och registrering av övrig dödlighet så att effekterna analyseras och utvärderas. Genom att erfarenheterna från utvärderingar återförs i en lärande form, s.k. adaptiv förvaltning, skapas de bästa förutsättningarna att utveckla förvaltningen med hänsyn både till vargstammens behov och behovet att reducera konflikterna mellan människa och varg. Det är angeläget att noga utvärdera vad som händer med attityder, omfattningen av den illegala jakten och vargstammens utbredning när olika former av jakt tillåts. Strategier för skyddsjakt eller annat jaktuttag bör formuleras mot bakgrund av de kunskaper om invandring, utvandring, reproduktion och dödlighet som finns tillgängliga för populationen.

Såväl skyddsjakt som framtida licensjakt måste ske under noga reglerade och kontrollerade former. Inför varje beslut om licensjakt och skyddsjakt efter varg måste en bedömning göras om jakten riskerar att påverka bevarandestatusen. Det innebär att man vid ett beslut om jakt efter varg måste ta hänsyn till hur många vargar som har dödats tidigare under året. En grundläggande princip för en eventuell licensjakt bör vara att den beslutas med hänsyn till genomförd och förmodad framtida skyddsjakt. Det är en stor skillnad mellan skyddsjakt och licensjakt när det gäller vilka individer som fälls. Skyddsjakt ska riktas till områden med skador och därmed vara skadeförebyggande, medan licensjakt innebär att djur fälls utan koppling till skador. Licensjakt efter varg bör i stället inriktas på områden där individer som har låg genetisk variation förekommer. Licensjakt efter varg i ett antal mellansvenska län skulle kunna minska möjligheten till skyddsjakt i mellansvenska vargrevir där skador i form av exempelvis angrepp på hundar och andra tamdjur uppkommit. Det har dock framförts att licensjakt efter varg skulle kunna leda till en större acceptans för arten och den nationella rovdjursförvaltningen. Innan beslut om licensjakt fattas är det viktigt att nödvändiga prioriteringar och överväganden görs för att tillgo-

dose behovet av skyddsjakt. Det behövs årliga analyser av vargstammens status och tillväxt. Effekterna ur genetisk synvinkel behöver också analyseras. Genetiskt viktiga vargindivider måste undantas från jakt. Det är således viktigt att utvärdera effekterna av en eventuell licensjakt ur såväl biologisk som samhällsvetenskaplig synvinkel. Licensjakt efter varg förutsätter en reproducerande stam. Vargens utsatta genetiska situation ställer vidare särskilda krav på utformningen av jaktområdet vid licensjakt.

Utskottet har från Naturvårdsverket fått följande information vad gäller licensjakt och skyddsjakt efter varg. År 2010 var första året med licensjakt efter varg i Sverige. Naturvårdsverket tillät då jakt på 27 vargar i 5 län. År 2011 tilläts licensjakt på 20 vargar i 6 län, och 19 vargar fälldes. När det gäller licensjakten på varg har Naturvårdsverket ännu inte delegerat besluten därför att regelverket är nytt och under utveckling. Hittills har Naturvårdsverket fattat beslut även om skyddsjakt, men verket har nu delegerat beslutsrätten i fem län med reproducerande stam av varg. Delegeringen gavs till länsstyrelserna i Dalarnas, Gävleborgs, Värmlands, Örebro och Västra Götalands län. I övriga län ska Naturvårdsverket fortfarande besluta om skyddsjakt på varg. Delegeringen gäller t.o.m. den 31 oktober 2011 då nya beslut ska fattas om vargjakt. Varje ansökan om skyddsjakt behandlas för sig. Det finns inga föreskrifter, utan alla ansökningar bedöms från fall till fall enligt jaktlagstiftningens regler. De flesta ansökningar om skyddsjakt på varg avslås. Totalt har Naturvårdsverket gett tillstånd att fälla ett trettiotal vargar under 2000-talet, varav runt två tredjedelar har rapporterats fällda och några dött av andra skäl. Naturvårdsverket har i uppdrag att utarbeta riktlinjer vid handläggning av ansökningar om skyddsjakt. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 15 december 2011.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna MJ349 (S), MJ420 (MP), MJ294 (V) yrkande 10 i denna del, MJ425 (M), MJ243 (M) och MJ266 (M).

Beträffande skyddsjakt på däggdjurs- och fågelarter har utskottet nyligen behandlat den frågan i betänkande 2010/11:MJU8. Av betänkandet framgår att när det gäller skyddsjakt föreskrivs i 3 § jaktlagen (1987:259) att allt vilt är fredat och får jagas endast om det följer av jaktlagen eller de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen. Enligt 10 § jaktlagen har normalt fastighetsägaren jakträtten på den mark som hör till fastigheten. Vid jordbruksarrende har arrendatorn jakträtten på den arrenderade marken, om inte annat har avtalats. Enligt 2 § jaktförordningen (1987:905) är jakt efter vilt av olika slag tillåten under de perioder av jaktåret som anges i bilaga 1 i förordningen (allmänna jakttider). Skyddsjakt tillåts på en del arter för att förhindra skador. Skyddsjakt får bedrivas antingen efter beslut av en myndighet eller på en enskilds initiativ. När det gäller de allmänna förutsättningarna för skyddsjakt anges i jaktförordningen att om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens

bestånd i dess naturliga utbredningsområde, får beslut om sådan skydds-jakt som avses i förordningen meddelas av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, av hänsyn till flygsäkerheten, för att förhindra allvarliga skador, särskilt på grödor, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom och för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter (23 a §). Skydds jakt på en myndighets initiativ som syftar till att förebygga skador av vilt regleras i 7 och 8 §§ jaktlagen och i 24 och 25 §§ jaktförordningen. Skydds jakt på en enskilds initiativ regleras närmare i 26 § jaktförordningen. Där föreskrivs att jakträttshavare får bedriva skydds jakt under de tider och i enlighet med de övriga villkor som anges i bilaga 4 i förordningen. Skydds jakt får också bedrivas på visst vilt av den som inte har jakträtt men som bor på en gård eller har en trädgård. Enligt Naturvårdsverket är de allmänna jakttider som anges i bilaga 1 satta med största möjliga hänsyn tagen till djurens föryngringstid. Vid skydds jakt på stora rovdjur är honorna och ungarna fredade. Tiderna för skydds jakt på stora rovdjur är satta så att jakt inte ska pågå under parningssäsonger eller då djuren har ungar. Villkoren för skydds jakt på en enskilds initiativ tar däremot inte alltid hänsyn till djurens föryngringstid. Mot bakgrund av att vilt som huvudregel är fredat ska skydds jaktbestämmelserna skapa en generell möjlighet att lösa lokala problem med viltskador. Som utskottet har redovisat tidigare är skydds jaktbestämmelserna inte begränsade under djurens föryngringstid, eftersom syftet med dem är att skydda viss verksamhet från skador (bet. 2008/09: MJU11). Enligt Landsbyggsdepartementet pågår det ingen översyn av jakttider eller former för skydds jakt. Utskottet konstaterar nu som då att yrkandet rör frågor för vilka normgivningsmakten har delegerats till regeringen. Med hänsyn till detta och till vad som anförts ovan föreslår utskottet att motion MJ423 (M) yrkande 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Genetiskt modifierade organismer m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (MP, V, KD) om genetiskt modifierade organismer med avseende på nationell beslutanderätt, märkning, ansvar och samexistens m.m. samt om införsel av främmande arter.

Jämför reservationerna 8 (S, V), 9 (MP, V), 10 (MP, V), 11 (S, MP, V), 12 (MP) och 13 (V) samt särskilt yttrande (MP).

Motionerna

I motion MJ235 (V) anförs det att Sverige bör driva frågan om att låta medlemsländerna i EU själva besluta om de vill tillåta genmodifierade organismer (GMO) eller inte. På grund av den osäkerhet som finns kring riskerna med GMO bör subsidiaritetsprincipen och försiktighetsprincipen gälla. I motion MJ294 (V) yrkande 3 (delvis) anförs det att inget land ska tvingas öppna för GMO-grödor som landet i fråga inte vill ha.

Enligt motion MJ294 (V) yrkande 3 (delvis) måste alla varor på marknaden som innehåller GMO få en tydlig märkning. Ett regelverk om hur inblandning av GMO i livsmedel ska kunna spåras måste upprättas. Den nationella forskningen om hur GMO påverkar miljön och hälsan bör stärkas.

I motion MJ267 (MP) yrkande 1 anförs att det yttersta ansvaret för skador på grund av GMO bör ligga hos dem som skapar de modifierade generna. Det är producenterna av genmodifierade produkter som bör svara för eventuella merkostnader för andra aktörer. Enligt motionens yrkande 5 bör en ersättningsfond för skador på grund av GMO utredas. Den skulle erbjuda en snabb och effektiv hantering, undvika att skapa konflikter mellan grannar samt eliminera behovet av långdragna och kostsamma domstolsprocesser. Enligt motion MJ294 (V) yrkande 3 (delvis) kan det krävas nya särskilda regler för ansvar och skadestånd när en GMO-gröda har spridits. Skadeståndsansvaret måste i första hand ligga på tillverkaren och i andra hand brukaren av GMO. En obligatorisk ansvarsförsäkring bör krävas. En ekonomisk fond bör etableras för att kompensera för de skador som spridning av GMO förorsakar.

I motion MJ267 (MP) yrkande 2 anförs det att bättre samexistensregler behövs för att garantera ett tryggt säkerhetsavstånd för odlare som inte vill ha inblandning av GMO i sina grödor. De regler som hittills är framtagna för Sveriges räkning har fått stark kritik och ställer krav på alldeles för korta skyddsavstånd. Enligt motion MJ294 (V) yrkande 3 (delvis) är reglerna för de försiktighetsåtgärder för GMO-grödor som finns i jordbruket i dag för svaga och behöver skärpas. I motion MJ267 (MP) yrkande 3 framhåller man att en odlingslicens behöver utvecklas som ställer krav på relevant kunskap hos odlaren av GMO. Enligt samma motion yrkande 6 behöver regeringen återkomma med åtgärder mot bakgrund av den inblandning av annan potatis som skedde vid odlingen av GMO-potatisen Amflora.

I motion MJ275 (KD) yrkande 6 framhålls behovet av att vidta åtgärder mot att främmande arter kommer in i den svenska faunan. Sverige bör bl.a. verka för att alla hamnar i Östersjön och Västerhavet ska ha mottagningsanordningar för barlastvatten för att skydda havet mot främmande arter.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om nationell beslutanderätt om genetiskt modifierade organismer (GMO) är denna fråga för närvarande aktuell inom EU. Den 27 juli 2010 presenterade kommissionen ett förslag till en EU-förordning

som tillfogar en artikel 26 b till direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av GMO i miljön, KOM(2010) 375 slutlig. Artikelns skulle ge medlemsstaterna möjlighet att begränsa eller förbjuda odling av GMO inom sina territorier även om den aktuella grödan fått ett EU-godkännande för odling. Utöver det föreslås inga förändringar när det gäller själva hanteringen av ansökningar och godkännanden av GMO i EU. De skäl som kan anges för förbud ska vara i överensstämmelse med fördragen och i enlighet med EU:s internationella förpliktelser, t.ex. WTO-bestämmelserna. Vid miljøråden den 14 oktober och den 20 december 2010 diskuterades förslaget. Bland medlemsstaterna var vissa mycket kritiska till förslaget och andra försiktigt positiva. Frågan har även diskuterats på miljørådet den 14 mars 2011. Något beslut om förslaget planeras inte under våren 2011. Vid miljørådet i juni planerar man att ta upp frågan som en informationspunkt.

Förslaget har varit på remiss i Sverige. Remissinstansernas åsikter om förslaget går isär. Ett antal länsstyrelser och kommuner tillstyrker förslaget och det gör även Konsumentverket och Sveriges Konsumenter. Gentekniknämnden, SLU, Naturskyddsföreningen, Ekologiska Lantbrukarna m.fl. avstyrker förslaget på olika grunder. Många instanser ser otidigheter i och problem med förslaget och dess genomförande. Regeringen har välkomnat kommissionens ansträngningar för att lösa motsättningarna inom GMO-området men har även sett svårigheter med det förslag som presenterats. Regeringen avser att invänta klarlägganden när det gäller förslagets effekter på den inre marknaden och WTO, samt kommissionens arbete med rådslutsatserna om GMO från 2008, innan en slutlig ståndpunkt antas. I avvaktan på pågående arbete bör motion MJ235 (V) och MJ294 (V) yrkande 3 i denna del lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet har nyligen i betänkande 2010/11:MJU14 behandlat motioner om märkning av produkter med avseende på förekomsten av GMO. Utskottet uttalade bl.a. att EU-lagstiftningen ställer krav på märkning av GMO. Syftet är att man som konsument, genom tydlig märkning, ska ha möjlighet att göra ett medvetet val mellan genetiskt modifierade produkter och konventionella produkter. Alla produkter som består av, innehåller eller har framställts av GMO ska märkas. Även livsmedel som är framställda av GMO men som genom olika processer inte längre innehåller något dna från en GMO ska märkas, t.ex. tomatpuré, majsstärkelse och rapsolja. Enzymer, aminosyror och vitaminer framställda av s.k. genetiskt modifierade mikroorganismer (GMM) och där inget sådant material finns i slutprodukten, behöver inte märkas. Livsmedel som av tekniska skäl tillförts små mängder GMO oavsiktligt behöver inte heller märkas. Högst 0,9 % av råvaran får vara GMO, utan att produkten behöver märkas. En förutsättning är att den GMO som oavsiktligt hamnat i produkten är riskbedömd och godkänd. Icke godkänd GMO får inte förekomma i en produkt. Kött, mjölk och ägg från djur som har utfodrats med genetiskt modifierat foder är inte genetiskt modifierade produkter och behöver därför inte märkas.

Landsbygdsminister Eskil Erlandsson svarade följande på en skriftlig fråga (2010/11:21) den 2 november 2010 om märkning av kött från djur som fått GMO-fritt foder.

Som landsbygdsminister tycker jag att det är mycket viktigt att konsumenterna har tillgång till ett rikt utbud av säkra och sunda kvalitetslivsmedel som ska vara märkta på ett sätt som ger relevant information och inte är vilseledande. När det gäller märkning av livsmedel finns det i allmänhet inte något skäl att informera om vad som inte ingår i ett livsmedel. Det är vilseledande att påstå att ett livsmedel är ”fritt från ...” eller ”utan ...” om alla liknande livsmedel har liknande egenskaper. Ett undantag från principen är bl.a. livsmedel för särskilda näringsändamål, t.ex. vissa glutenfria livsmedel. Man bör vidare hålla i minnet att detta inte är en fråga om GMO-livsmedel utan foder som använts i framställningen av livsmedlet. Praxis i all livsmedelshandling är att inte märka ut foderingsredienser på livsmedel utom i vissa fall där fodret har effekt på livsmedlet t.ex. majsyckling. Mot den bakgrunden avser regeringen inte att verka för märkning av livsmedel från djur som inte har ätit GMO-foder.

Enligt vad utskottet hade inhämtat från Landsbygdsdepartementet skulle det innebära stora praktiska svårigheter att inte ha ett sådant undantag som tillåter att högst 0,9 % av råvaran får vara tillåten, oavsiktlig GMO utan att den behöver märkas. För de konsumenter som efterfrågar produkter utan GMO kan ekologiska livsmedel vara ett alternativ.

När det gäller forskning anför regeringen i proposition 2008/09:50 Ett lyft för forskning och innovation att Formas finansierar forskning om risker för hälsan och miljön när det gäller användning av GMO och att denna forskning är angelägen. Inom ramen för bl.a. Formas bedrivs för närvarande forskning om GMO och dess effekter på flora och fauna vid flera svenska lärosäten. Svensk forskning när det gäller GMO finns även representerad inom EU:s ramprogram för forskning. Enligt Regeringskansliet blir frågan åter aktuell inom ramen för regeringens kommande forskningsproposition.

Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ294 (V) yrkande 3 i denna del lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller ansvarsfrågor konstaterar utskottet att dessa frågor har varit föremål för utredning. Regeringen beslutade den 27 april 2006 att tillkalla en särskild utredare för att analysera om det fanns behov av särskilda skadeståndsregler för ekonomiska skador till följd av spridning av genetiskt modifierade organismer till andra som odlar jordbruks- eller trädgårdsprodukter som inte är genetiskt modifierade. I utredningens betänkande Ansvarsfrågan vid odling av genmodifierade grödor (SOU 2007:46) kom man bl.a. till slutsatsen att den nuvarande lagstiftningen bedömdes som tillräcklig när det gäller ersättning för ekonomiska skador till följd av GMO-inblandning. Utskottet har fått information om att regeringen mot bakgrund av detta inte avser att vidta ytterligare åtgärder. Med det anförda avstyrks motionerna MJ267 (MP) yrkandena 1 och 5 samt motion MJ294 (V) yrkande 3 i denna del.

När det gäller säkerhetsfrågor och odlingslicens har utskottet fått följande information från Regeringskansliet. De ekonomiska förluster som kan drabba en ekologisk eller konventionell växtodlare till följd av GMO-odling i samma eller ett närliggande område hänger samman med EU-kravet på märkning av livsmedel och foder där en oavsiktlig eller tekniskt oundviklig inblandning av GMO överstiger 0,9 %. För att förebygga förekomst av GMO över 0,9 % i produkter från en närliggande konventionell eller ekologisk odling har Jordbruksverket utarbetat särskilda regler bl.a. för odlingsavstånd. Reglerna grundas på den aktuella GMO-grödans biologiska egenskaper, exempelvis förmågan till spridning. För att få tillstånd att odla en GMO i EU krävs att den har bedömts som lika säker för människan, djuren och miljön som vanliga grödor. Varje GMO-gröda som godkänns för odling i EU har ett tidsbegränsat tillstånd för odling och åtföljs även av en särskild övervakningsplan. Vad gäller potatisen Amflora har Regeringskansliet anfört följande. Plantor av en annan genetiskt modifierad potatis upptäcktes i odlingar av den genetiskt modifierade stärkelsepotatisen Amflora. Upptäckten gjordes under odlings säsongen 2010. Tillståndshavaren underrättade Jordbruksverket om upptäckten. Den andra potatisen var också en stärkelsepotatis, snarlik Amflora. Den har odlats i fältförsök i sex år i Sverige och är föremål för en ansökan om kommersiell användning som är under granskning av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA). Jordbruksverket har genomfört en grundlig utredning om hur, var och när inblandningen skett och kommit fram till att det sannolikt var vid två separata tillfällen i laboratorium respektive växthus. Jordbruksverket kom till denna slutsats efter en utredning av tillståndshavarens tillsyns- och fältbesiktningsprotokoll. Intervjuer och inspektioner av lagringsutrymmen, växthus och laboratorier hos tillståndshavaren och hos odlarna har genomförts och tillståndshavarens redogörelse har granskats. Utsädet med inblandning kommer från två olika partier. De har förstörts. Skörd från utsädespartier med misstänkt inblandning har, eller kommer att, förstöras. Jordbruksverket har slutfört sin undersökning och drar slutsatsen att det sannolikt inte finns ytterligare inblandning. Myndigheten har därför beslutat att tillåta fortsatt användning och odling av återstående partier av Amflora i enlighet med tillståndsbeslutet från den 31 mars 2010. Under odlings säsongen 2011 har Jordbruksverket ställt extra krav på företagets övervakning för att möjliggöra att eventuell ytterligare inblandning upptäcks. Med det anförda avstyrks motion MJ267 (MP) yrkandena 2–3 och 6 samt MJ294 (V) yrkande 3 i denna del.

Beträffande begreppet främmande arter refererar det till den växande problematiken kring att arter introduceras i ekosystem där de inte tidigare har förekommit. Den största källan till problemet i vattensystem är fartygstrafiken och dess utsläpp av barlastvatten. Fler än 120 främmande arter har registrerats i Östersjön, varav 80 arter verkar ha etablerat sig. Några exempel på nyligen introducerade arter som kan ha särskild betydelse för

fiskenäringen i svenska vatten är det japanska jätteostronet, den svartmunnade smörbulten, rovvattenloppan och den amerikanska kammaneten (Svenska fiskbestånd med framtidsfokus, 2009/10:RFR2).

Införsel av främmande växter och djur är ofta ett hot mot den biologiska mångfalden i världen. Vissa främmande arter skapar också ekonomiska problem för samhället och enskilda, och några kan skada människans hälsa. Sådana arter som orsakar skador i sin nya miljö brukar benämnas invasiva främmande arter. Sveriges anslutning till den internationella konventionen om biologisk mångfald innebär att vi har förbundit oss att kontrollera, utrota eller hindra införseln av de främmande arter som hotar inhemska ekosystem, livsmiljöer eller arter. Naturvårdsverket är pådrivande och vägledande gentemot andra myndigheter och aktörer så att dessa uppmärksammas på det problem som introduktioner av främmande arter utgör. Verket tar fram och sprider kunskap om detta miljöproblem, verkar för att problemet uppmärksammas och åtgärdas i olika internationella forum, exempelvis inom EU, Konventionen om biologisk mångfald, Bernkonventionen, Konventionen om handel med hotade växt- och djurarter (Cites) samt marina konventioner som Oskar (Nordsjön) och Helcom (Östersjön) samt har ett övergripande ansvar som central miljömyndighet. Principen om sektorsansvar innebär att myndigheter som exempelvis Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och Fiskeriverket har ansvar för den införsel som sker inom ramen för den egna sektorn. Näringsutövare inom olika branscher har också ett ansvar för att miljöhänsyn tas i samband med den egna verksamheten.

EU-kommissionens meddelande KOM(2008) 789 behandlar frågan om invaderande arter. Kommissionen redovisar det hot som invaderande arter kan innebära samtidigt som den presenterar ett antal möjliga åtgärder på gemenskapsnivå. Regeringen anför i faktapromemoria 2008/09:FPM79 att det är betydelsefullt att de föreslagna åtgärderna noggrant utvärderas utifrån såväl naturvårdens perspektiv som ett bredare samhällsperspektiv. Även sociala och ekonomiska värden av betydelse för en långsiktig hållbar samhällsutveckling bör vägas in. Kommissionen har för avsikt att i ett nästa steg ta fram en strategi för att motverka problemet med invaderande arter. Regeringen är positiv till förslaget och avser delta aktivt i det fortsatta arbetet med att utforma en strategi samt vidta åtgärder på gemenskapsnivå. De 16 miljö kvalitetsmål som riksdagen antagit är en viktig utgångspunkt för en nationell tillämpning där skyddet av hotade växt- och djurarter är centralt. Naturvårdsverket har på uppdrag av regeringen tagit fram en nationell strategi och handlingsplan för främmande arter och genotyper, tillsammans med Artdatabanken, Fiskeriverket, Skogsstyrelsen, Statens Jordbruksverk, Sjöfartsverket och Tullverket (rapport 5910). Myndigheterna överlämnade gemensamt förslaget till nationell handlingsplan till regeringen den 15 december 2008.

Miljömålsberedningen har i sitt delbetänkande SOU 2011:34 föreslagit följande etappmål för invasiva främmande arter. ”Senast 2015 ska invasiva främmande arters effekter i Sverige vad avser biologisk mångfald samt socioekonomiska effekter på bl.a. hälsa vara bedömda och prioriterade insatser för bekämpning ska ha inletts. Sverige verkar aktivt för en ambitiös EU-strategi mot invasiva främmande arter. Sverige verkar också aktivt för att EU är drivande i det internationella arbetet.” Betänkandet är under beredning i Regeringskansliet.

Kommissionens meddelande KOM(2008) 789 har remissbehandlas tillsammans med Naturvårdsverkets rapport 5910. Kommissionen har aviserat att man avser att lägga fram ett förslag till EU-strategi under 2012. Regeringens avsikt är att om det är möjligt behandla meddelandet och rapporten tillsammans.

När det gäller spridning av främmande arter via barlastvatten uttalade utskottet i betänkande 2010/11:MJU5 bl.a. följande. För att förhindra spridning av främmande arter via barlastvatten bör Sverige verka för att ytterligare stater ansluter sig till IMO:s barlastvattenkonvention, så att konventionen kan träda i kraft så snart som möjligt. Vidare är det angeläget att ytterligare ansträngningar görs för att utveckla och förbättra tekniken för behandling av barlastvatten. I november 2009 tillträdde Sverige IMO:s barlastvattenkonvention som tredje EU-land. Utskottet noterade att frivilliga riktlinjer om att peka ut områden utanför Östersjön för byte av barlastvatten är framtagna i samarbete mellan Oskar och Helcom, något som även finns som en åtgärd i Helcoms aktionsplan för Östersjön. Dessa riktlinjer har trätt i kraft och avser skifte av barlastvatten för fartyg som går ut ur Östersjön och genom nordöstra Atlanten. Det är dock angeläget för arbetet inom ramen för Oskar och Helcom att ytterligare ansträngningar görs för att utveckla och förbättra tekniken för behandling av barlastvatten, eftersom skifte av barlastvatten inte alltid är lämpligt och i vissa fall dessutom kan innebära en säkerhetsrisk för besättningen och fartyget. Vad gäller krav på att installera mottagningsanordningar för hantering av barlastvatten i hamnar noterade utskottet att regeringen i proposition 2008/09:229 Anslutning till och genomförande av barlastvattenkonventionen framhöll att inrättandet av mottagningsanordningar i samtliga hamnar varken är ett realistiskt eller genomförbart alternativ och att skälen för detta är flera. Att installera mottagningsanordningar för hantering av allt barlastvatten från fartyg i internationell trafik skulle bl.a. kräva mycket omfattande investeringar. Vidare anfördes att få befintliga fartyg i dag har kapacitet att pumpa ut barlastvatten till en mottagningsanordning i de volymer som krävs. Även barlastvatten som släpps ut från en mottagningsanordning måste behandlas och uppfylla konventionens krav på kvalitet. För närvarande finns inte några sådana behandlingssystem tillgängliga, i varje fall inte i den omfattning som krävs. Efter 2016 ska samtliga fartyg, både gamla och nya, ha system för behandling av barlastvatten installerade. Utskottet konstaterade att det således är under en förhållandevis begränsad

tidsperiod som mottagningsanordningar skulle komma att användas och att kostnaden för att inrätta av den mängd mottagningsanordningar som skulle behövas är orimligt stor i förhållande till den relativt korta period som anordningarna behövs.

Utskottet vill framhålla vikten av att vidta åtgärder mot spridningen av främmande arter. Som anförs ovan pågår det dock ett arbete med dessa frågor både nationellt och internationellt. Utskottet föreslår därmed att motion MJ275 (KD) yrkande 6 lämnas utan vidare åtgärd.

Internationellt arbete m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (S, MP, V, KD) om internationellt arbete, Citeskonventionen och ett nordiskt frölager m.m.

Jämför reservationerna 14 (S, MP, V) och 15 (MP, V).

Motionerna

Enligt motion MJ294 (V) yrkande 1 bör den biologiska mångfalden integreras inom alla berörda politikområden på ett mycket bredare plan än vad som sker i dagsläget. Internationella konventioner bör utformas på ett sätt som lyfter fram de fattigas rätt till såväl ersättning som tillgång till ekosystemtjänster. En handlingsplan för hur våra ekologiska fotavtryck ska minska bör tas fram. Sverige bör fortsätta att stödja processen för den globala panelen för forskning och kunskap om biologisk mångfald (IPBES).

Enligt motion MJ275 (KD) yrkande 4 bör Sverige verka för en EU-strategi innehållande ett mål för biologisk mångfald till 2020 som bör vara mätbart, genomförbart och kostnadseffektivt.

I motion MJ284 (S) anförs det att Sverige ska ta ett ansvar för att ge en större tyngd åt Citeskonventionen och arbeta mer intensivt med frågan. Flera länder som skrivit under konventionen gör trots detta inga större ansträngningar för att ta itu med handeln som förekommer med de hotade djuren. I motion MJ209 (S) anförs det att reglerna för reklam bör bli tydliga med att djur listade i Citeskonventionen inte får förekomma. Det finns exempel på att utrotningshotade apor används i kommersiell reklam som uppmuntrar handel.

Enligt motion MJ419 (MP) bör man snabbtreda vilka ytterligare åtgärder som behövs för att uppfylla syftet med Nordgens nya säkerhetslager för att bevara nordiska fröer. De närmaste åren krävs det en extraordinär arbetsinsats för att rädda olika genetiska samlingar. Anslagen från Nordiska ministerrådet till Nordgen har dock skurits ned.

Utskottets ställningstagande

Ekosystem och växt- och djurarter är inte bundna till nationsgränser. Arbetet för att bevara och hållbart nyttja biologisk mångfald behöver därför samordnas mellan berörda länder. En hållbar förvaltning av ekosystem är också en viktig del av det svenska utvecklingssamarbetet. Regeringen verkar därför inom EU, FN och andra internationella organisationer för att Sverige ska kunna bidra med resurser och kunskaper på ett effektivt sätt. Det finns en stor mängd internationella konventioner och avtal som i olika grad reglerar naturvårdsarbetet. Nyttjandet av ekosystemen är en viktig fråga vid arbetet i flera organisationer, t.ex. FN:s livsmedelsorgan (FAO) och skogsorganisationer som United Nation's Forum on Forests.

Vid FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992 enades världens ledare om en övergripande strategi för hållbar utveckling, bl.a. konventionen om biologisk mångfald (Convention on Biological Diversity, CBD). I konventionen åtar sig de flesta av världens regeringar att kombinera sin strävan efter ekonomisk utveckling med bevarandet av den biologiska mångfalden i världen. I konventionen fastställs tre huvudmål som innebär ett bevarande av biologisk mångfald, ett hållbart nyttjande av dess beståndsdelar och en rättvis fördelning av de vinster som uppstår vid utnyttjandet av genetiska resurser. FN-mötet om biologisk mångfald i Nagoya, Japan, i oktober 2010 blev en stor framgång i det internationella arbetet. Världens länder antog en ny strategisk plan för perioden 2011–2020 som innehåller en vision och målsättningar med tillhörande arbetsprogram för att rädda den biologiska mångfalden. Fram till nästa partsmöte i Indien 2012 ska länderna presentera åtgärder för att fram till 2020 bl.a. minst halvera och där det är möjligt stoppa avskogningen, stoppa överfiskningen, skydda 17 % land- och vattenområden samt 10 % kust- och havsområden, fasa ut skadliga subventioner och synliggöra värdet av biologisk mångfald och ekosystemtjänster i nationella räkenskaper. Sverige och EU drev på för att få ett skydd på 20 % för landområdena och 15 % för havsområdena. Sverige ska fortsätta att arbeta intensivt för att utöka skyddet av värdefulla naturområden.

Länderna enades om att fram till nästa FN-möte om biologisk mångfald påbörja en process för att följa upp delmålen i den strategiska planen med konkreta åtgärder för att mobilisera nödvändiga resurser. De nådde också en överenskommelse om ett internationellt avtal om tillträde till genetiska resurser (ABS-protokollet), som sätter internationella regler för hur genetiska resurser ska få samlas in och hur vinster från nyttjandet ska fördelas. FN-mötet om biologisk mångfald slår fast att länderna har rätt att förfoga över sina genetiska resurser, som används t.ex. för utveckling av läkemedel och förädling av grödor. Ökad kunskap om biologisk mångfald och ekosystemtjänster är central för att kunna planera och genomföra rätt åtgärder. FN-mötet rekommenderade FN:s generalförsamling att gå vidare i processen med att etablera en forskarpanel för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Generalförsamlingen beslutade i december 2010 att den

nya forskarpanelen IPBES (Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services) ska etableras. Sverige har länge drivit frågan om etablerandet av IPBES. Omedelbara insatser för att värna biologisk mångfald, skydda regnskogen och korallreven måste också genomföras. I linje med regeringens biståndsprioriteringar för miljö och klimat satsar Sverige 6 miljarder kronor fram till 2012 på insatser av direkt och indirekt betydelse för biologisk mångfald. Sverige satsar också en halv miljard kronor på skogsskydd (REDD plus) via Globala miljöfonden (GEF) och via stöd till olika länder.

Det nationella arbetet för biologisk mångfald fortsätter. I sitt delbetänkande Etappmål i miljömålssystemet (SOU 2011:34) har Miljömålsberedningen föreslagit etappmål för biologisk mångfald som rör ekosystemtjänster och resiliens, hotade arter och naturtyper, invasiva främmande arter, kunskap om genetisk mångfald samt den biologiska mångfaldens och ekosystemtjänsternas värden. Betänkandet är under beredning i Regeringskansliet.

När det gäller arbetet inom EU fastställdes genom rådslutsatser en vision och ett övergripande mål till 2020 för den biologiska mångfalden inom EU vid miljørådets möte den 15 mars 2010. Rådslutsatserna vidareutvecklar viktiga principer för att göra det möjligt för EU att fortsätta att aktivt och konstruktivt medverka i överläggningar på global nivå för en politik för biologisk mångfald efter 2010. Slutsatserna innehåller också ett kapitel i förhållande till ett framtida internationellt system för ABS. Kommissionen uppmanades vid samma tillfälle att ta fram en EU-strategi för biologisk mångfald och i denna ta resultatet från Nagoya i beaktande. Enligt Miljödepartementet väntas kommissionen presentera strategin under 2011. Vid miljørådets möte den 20 december 2010 antogs rådslutsatser om resultat och uppföljning av det tionde partsmötet under konventionen om biologisk mångfald i Nagoya. Slutsatserna beskriver partsmötet som mycket framgångsrikt och lyfter fram de mest betydelsefulla besluten från mötet, bl.a. den strategiska planen, mobilisering av finansiella resurser, ekonomiska analyser av värdet av biologisk mångfald samt ett internationellt system för tillträde och vinstdelning för genetiska resurser. Med det anförda avstyrks motionerna MJ294 (V) yrkande 1 och MJ275 (KD) yrkande 4.

Konventionen den 3 mars 1973 om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter (Citeskonventionen) är en global naturvårdskonvention om handel med vilda djur och växter som tillhör utrotningshotade arter. Konventionen arbetades fram på initiativ av Internationella naturvårdsunionen (IUCN, International Union for Conservation of Nature) och mellan de länder som först ställde sig bakom avtalet. Konventionen undertecknades 1973 och trädde i kraft 1975. Två större ändringar har gjorts. Ändringen Bonn Amendment skrevs under 1979 och trädde i kraft 1987. Ändringen Gaborone Amendment skrevs under 1983 men har ännu inte trätt i kraft. Konventionen har tre listor över arter. Bilaga I gäl-

ler utrotningshotade arter som är eller kan bli påverkade av handel och där handel bara kan tillåtas under mycket speciella förhållanden. Bilaga II gäller arter som inte är utrotningshotade men där handeln ändå måste kontrolleras så att arternas överlevnad inte äventyras. Bilaga III gäller arter som är skyddade i minst ett land och där detta land ber andra om hjälp att kontrollera handeln med arten. Sverige har ratificerat konventionen och ändringarna.

Den internationella handeln med vilda djur och växter behöver övervakas och regleras så att handeln inte leder till utrotning av arter. Konventionens parter ska se till att den som handlar med utrotningshotade arter bestraffas och/eller att man konfiskerar det djur eller den växt som någon försökt handla med och skickar tillbaka djuret eller växten till exportlandet. Genom konventionen finns det bestämmelser om olika grader av skydd för ca 30 000 djur- och växtarter. Vid import, export, återutförsel till land utanför EU, införsel från internationellt vatten eller handel inom EU behövs antingen tillstånd eller intyg. I Sverige är det Jordbruksverket som är administrativ och beslutande myndighet för Cites. Naturvårdsverket, som är utsett till vetenskaplig myndighet, ges möjlighet att yttra sig vid behov. Naturhistoriska riksmuseet är biträdande vetenskaplig myndighet. Konventionen har i Sverige genomförts genom bestämmelser i 8 kap. miljöbalken och den tillhörande artskyddsförordningen (2007:845). Representanter för medlemmarna av konventionen möts vartannat eller vart tredje år på konferenser, s.k. partsmöten, där beslut fattas. Mellan konferenserna arbetar ett antal permanenta kommittéer. Sverige deltar även i arbetsgrupper för Citesfrågor inom EU.

Miljödepartementet har uppgett att exempel på frågor som EU driver eller har drivit i konventionen är förslag till listning av arter i bilagorna (EU har alltid med listningsförslag på partsmötena), bevarande och handel med noshörningshorn, ämnen relaterade till genomförandet av Cites krav om individer som är uppfödda och ranchhållna i fångenskap, nationell lagstiftning för implementering av Citeskonventionen, behandlingen av Asiens stora kattdjur och bevarandet av elefanter. I konventionen finns det en mängd krav på rapportering om hur länderna har hanterat, importerat och exporterat vissa arter. Där finns all möjlighet att kritisera länder som inte sköter sig, vilket också sker. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motion MJ284 (S).

Vad gäller frågan om reklam med djur listade i Citeskonventionen har utskottet fått följande information från Jordbruksverket. Frågor om Citeskonventionen regleras inom EU i rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem och kommissionens förordning (EG) nr 865/2006 om närmare föreskrifter för tillämpningen av rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem. EU:s bestämmelser gäller fler arter och är strängare än Citeskonventionen. Rådets förordning (EG) nr 338/97 innehåller fyra bilagor, A–D. Det finns

ett generell förbud mot att A-listade djur används i kommersiella syften. Detta innebär även förevisning mot ersättning. Det finns dock en rad undantag från detta förbud. Vad gäller B-listade djur finns det inget allmänt förbud. Man måste dock kunna visa att djuren är lagligt förvärvade. Man måste även skilja på vildfångade individer, som regleras mycket strängt, och individer som är födda och uppfödda i fångenskap. De senare är mindre strängt reglerade. Djur som används i reklam syfte, t.ex. apor och stora kattdjur, måste oftast vara tränade för motsvarande situationer. I Sverige är det osannolikt att det finns individer i djurparkerna som är präglade på detta sätt eftersom vi håller dem på ett sätt som gör sådan träning svår. Sannolikt är majoriteten av de däggdjur som används i reklam syfte – även i svensk reklamfilm – från ett annat EU-land eller andra länder. I Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om användning av djur vid film, video eller televisioninspelning och föreställning eller annan förevisning som anordnas för allmänheten (DFS 2004:21, L 118:1) finns det inga förbud mot att använda vissa djurarter. Det regleras dock tydligt hur djuren ska hanteras under en filminspelning.

När det gäller de etiska aspekterna av att använda djur i reklam har utskottet fått information om att branscherna har en egen etisk kontroll av reklam. Stiftelsen Reklamombudsmannen (RO), tidigare Marknadsetiska rådet (MER), är näringslivets egenåtgärdskansli som verkar för en effektiv självsanering av marknadskommunikation. RO:s uppgift är att arbeta förebyggande för hög etisk nivå i all marknadsföring riktad mot i huvudsak den svenska marknaden. Marknadsetiska rådet hade ett fall uppe 2008 där apor användes i reklam (uttalande 21/2008, dnr 13/2008). I detta enskilda fall fann MER inte skäl till någon anmärkning, bl.a. på grund av att användandet av den aktuella arten inte stred mot någon författning.

Mot bakgrund av vad som anförts finner utskottet inte för närvarande skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motion MJ209 (S). Motionen avstyrks därmed.

Institutet Nordgens (Nordiskt gencenters) nya säkerhetslager är ett frölager som är etablerat i permafrosten i bergen på Svalbard och som är avsett för förvaring av fröer från frösamlingar runt om i världen. Många av dessa samlingar finns i utvecklingsländer. Idén med denna globala genbank för fröer är att skydda och bevara den biologiska mångfalden för framtiden gällande livsmedelsgrödor. Om utsäde försvinner, t.ex. som en följd av naturkatastrofer, krig eller brist på resurser, kan frösamlingarna återställas med hjälp av frön från Svalbard.

Nordgen är en nordisk institution under Nordiska ministerrådet för fiskeri och havsbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS), med uppdrag att vara ett nordiskt kunskapscenter för bevarande och hållbart nyttjande av växter, husdjur och skog. Nordgen ska också främja en global rättvis fördelning vid användning av dessa genetiska resurser. Institutionen har sin huvudlokalisering i Alnarp, med en filial placerad i Ås i Norge. Enligt Landsbyggsdepartementet är den totala årliga omsättningen ca 40

miljoner kronor, varav drygt hälften kommer från Nordiska ministerrådet och resten från externa projekt och nationella bidrag. Nordiska ministerrådets bidrag till Nordgen har inte minskat genom åren, tvärtom har Nordgen vid flera tillfällen undantagits när man har gjort omprioriteringar i den nordiska budgeten. Frågan om resurstilldelningen till Nordgen är för närvarande under diskussion inom Nordiska ministerrådet. Ansvariga ministrar har ännu inte tagit slutlig ställning i frågan. Nordgen är administrativt ansvarig för säkerhetslagret på Svalbard och det är av stort globalt intresse att säkerhetslagret kan fylla den funktion som det är tänkt. Nordgen har hittills väl motsvarat det ansvar den ålagts på denna punkt. Ett konkret besked om det svenska engagemanget för bevarande och hållbart bruk av genetiska resurser lämnades i och med regeringens beslut i december 2010 då regeringen avsatte 3,4 miljoner kronor till Nordgen som ett engångsbelopp 2011. Detta ska användas för investeringar i modern laboratorieutrustning och förväntas bidra till högre effektivitet i det katalogiserings- och förödlingsarbete som nämns i motionen. Därutöver beslutade regeringen att dubblera Sveriges frivilliga, nationella hyresbidrag till Nordgen. Sedan 2002 har Sverige skjutit till 600 000 kronor årligen. Bidraget till hyreskostnader är 1,2 miljoner kronor fr.o.m. 2011.

Med det anförda avstyrks motion MJ419 (MP).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Regionaliserad rovdjursförvaltning, punkt 3 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ294 yrkande 10 i denna del.

Ställningstagande

Rovdjursförvaltningen är en nationell angelägenhet och ska därmed beslutas på nationell nivå. Det har visat sig att en central förvaltning av rovdjuren fungerar bäst eftersom dessa lever i glesa populationer, spridda över stora områden och även är förknippade med ekonomiska och sociala konflikter. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp, punkt 4 (MP, V)

av Åsa Romson (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ294 yrkande 10 i denna del.

Ställningstagande

Problemen med samexistensen med rovdjuren är en fråga som måste tas på allvar. Ökade satsningar bör göras på förebyggande åtgärder som t.ex. rovdjursstängsel och information. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Licensjakt efter starkt hotade arter m.m., punkt 5 (MP, V)
av Åsa Romson (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ294 yrkande 10 i denna del.

Ställningstagande

Ingen licensjakt ska förekomma på starkt hotade arter. Rovdjursförvaltningen ska baseras på vetenskapliga belägg och djurens naturliga förutsättningar. Fällfångst ska förbjudas. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Lodjursstammens utveckling, punkt 6 (MP, V)
av Åsa Romson (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ294 yrkande 10 i denna del.

Ställningstagande

Minimnivån på 300 föryngringar av lo bör kvarstå och inte sänkas till 250. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Åtgärder för att förstärka vargstammen, punkt 7 (S)
av Matilda Ernkran (S), Johan Löfstrand (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S) och Suzanne Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ349.

Ställningstagande

En expertgrupp på Naturvårdsverket menar att med naturlig invandring av en varg per år kan problemet med inavel vara avhjälp inom 20 år. Regeringen gör, trots experternas och remissinstansernas råd, ändå bedömningen att det bör föras in 20 vargar på fyra år. Denna politik saknar helt stöd såväl hos boende i berörda områden som hos jägarna och naturskyddsföreningarna. Införsel av varg kan minska legitimiteten för rovdjursförvaltningen och leda till ökad illegal jakt. Vi förordar att man förstärker vargstammen genetiskt genom en naturlig invandring av varg. Vargpopulationen i Sverige bör ligga på nuvarande etappmål utan att något tak sätts. Detta mål bör gälla till dess man har utvärderat en naturlig invandring av varg. Det är samtidigt viktigt att även i fortsättningen behålla möjligheten till en ansvarsfull skydds jakt och även behålla licensjakt på varg i områden med särskilt stora problem. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Vargstammens populationsstorlek, punkt 8 (MP, V)

av Åsa Romson (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11: MJ420.

Ställningstagande

Naturvårdsverkets delegationsbeslut om licensjakt på varg bör inte utgå ifrån en populationsstorlek som inte överstiger 210 vargar i Sverige. Vargstammen är för liten för att begränsas till en sådan populationsstorlek. Det går inte att få bort de mest genetiskt defekta individerna ur stammen genom att genomföra den typ av licensjakt som man nu har gjort. Dessutom kommer det att ta längre tid att föra in vargar i Sverige än vad regeringen förutsåg, på grund av problemet med smittskydd. EU-kommisionen har tydligt signalerat att man anser att Sveriges beslut om licensjakt inte är förenligt med EU:s centrala instrument för skydd av biologisk mångfald, art- och habitatdirektivet. Mot bakgrund av den nya informationen och den senaste tidens utveckling bör därför beslutet att införa ett tak för antalet vargar i Sverige ändras. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Införlivande av genetiskt friska vargar, punkt 9 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11: MJ294 yrkande 10 i denna del.

Ställningstagande

Naturlig invandring av varg bör underlättas, men flyttning eller inplantering ska enbart ses som ett andra alternativ ifall den naturliga invandringen inte lyckas. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Nationella förbud mot GMO-grödor, punkt 12 (S, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Jens Holm (V) och Suzanne Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11: MJ235 och 2010/11: MJ294 yrkande 3 i denna del.

Ställningstagande

EU-kommissionen vill nu införa nationell beslutanderätt så att enskilda medlemsländer själva ska kunna begränsa eller förbjuda GMO. Detta ska kunna ske även om en gröda har blivit godkänd inom EU. Åtgärden får inte stå i strid med EU:s fördrag eller med EU:s internationella förpliktelser, t.ex. gentemot WTO. Hur ett medlemsland ska producera sina livsmedel på ett säkert och miljövänligt sätt borde i stor utsträckning kunna bestämmas av medlemslandet självt. Detta om något är en demokratifråga. Vi vet inte vad GMO innebär för förändringar i naturen, men vi vet att det påverkar ekosystemet i dess helhet. I och med den osäkerhet som finns kring riskerna med GMO bör regelverket för godkännande skärpas och subsidiaritetsprincipen och försiktighetsprincipen gälla. Vi anser att Sverige bör driva frågan att låta medlemsländerna själva besluta om de vill tillåta GMO eller inte. Vi anser inte att något land ska tvingas öppna för GMO-grödor som landet i fråga inte vill ha. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Märkning av produkter med GMO, punkt 13 (MP, V)

av Åsa Romson (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ294 yrkande 3 i denna del.

Ställningstagande

Det är mycket viktigt att man som konsument har möjlighet att veta om varor och produkter innehåller GMO. Alla varor på marknaden som innehåller GMO måste därför få en tydlig märkning. Ett regelverk om hur inblandning av GMO i livsmedel ska kunna spåras måste upprättas. Vi vill stärka den nationella forskningen om GMO:s påverkan på miljön och hälsan. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Ansvar för skador av GMO, punkt 14 (MP, V)

av Åsa Romson (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:MJ267 yrkandena 1 och 5 samt 2010/11:MJ294 yrkande 3 i denna del.

Ställningstagande

Producenterna av GMO ska ges ansvar för eventuella skador och merkostnader för andra aktörer som följer av användning av deras produkter. Det yttersta ansvaret för skador bör ligga hos dem som skapar de modifierade generna. Regeringen beslutade i april 2006 att utreda frågan om behovet av särskilda skadeståndsregler för ekonomiska skador till följd av spridning av genetiskt modifierade organismer till andra som odlar jordbruks- eller trädgårdsprodukter som inte är genetiskt modifierade. Flera olika skadeståndslösningar diskuterades i utredningen, men den enda av de diskuterade lösningarna som uppfyllde utredningsdirektivens krav på heltäckande skydd var en ersättningsfond efter dansk modell. Som utredningen konstaterade erbjuder den en snabb och effektiv hantering, undviker att skapa konflikter mellan grannar och eliminerar behovet av långdragna och kostsamma domstolsprocesser. Vi anser därför att frågan om en ersättningsfond bör utredas vidare. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Regler för samexistens vid odling av GMO, punkt 15 (S, MP, V)

av Matilda Ernkran (S), Johan Löfstrand (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Åsa Romson (MP), Jens Holm (V) och Suzanne Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ267 yrkande 2.

Ställningstagande

Bättre samexistensregler behövs som kan garantera odlare som inte vill ha inblandning av GMO i sina grödor ett tryggt säkerhetsavstånd. De regler som hittills är framtagna för Sveriges räkning har fått stark kritik och ställer krav på alldeles för korta skyddsavstånd. Detta bör ges regeringen till känna.

12. Försiktighetsåtgärder vid odling av GMO m.m., punkt 16 (MP)

av Åsa Romson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ267 yrkandena 3 och 6 samt avslår motion 2010/11:MJ294 yrkande 3 i denna del.

Ställningstagande

För att minska risken för spridning och miljöskador behöver det säkerställas att den som tänker odla GMO-grödor har tillräcklig kunskap om grödornas egenskaper samt vilka regler som gäller och vilket ansvar man har som odlare. Någon form av odlingslicens med behörighet behöver därför utvecklas och bör vara obligatorisk för den som ska odla genetiskt modifierade grödor.

I tillståndet för potatisen Amflora ingår ett hanteringssystem som presenterats av det företag som tagit fram potatisen. Det är mer långtgående än samexistensreglerna. Företaget ställer stora krav på system för särhållning. Syftet är att annan potatis inte ska blandas samman med Amflora eller tvärtom. I dag vet vi att detta blev ett misslyckande. I september hittade man plantor av en helt annan icke godkänd potatis, nämnd Amadea i

samma fält som Amflorapotatisen. Trots de mer långtgående reglerna som tagits fram för odlingen av GMO-potatisen Amflora skedde en form av inblandning som är oacceptabel. Detta är ett exempel på vad man säger och tror sig ha kontroll över, men som sedan visar sig inte fungera. Mot bakgrund av det inträffade anser vi att regeringen behöver återkomma med åtgärder i frågan. Detta bör ges regeringen till känna.

13. Försiktighetsåtgärder vid odling av GMO m.m., punkt 16 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ294 yrkande 3 i denna del och avslår motion 2010/11:MJ267 yrkandena 3 och 6.

Ställningstagande

I och med de stora oklarheterna kring GMO:s hälso- och miljörisiker är det mycket viktigt att försiktighetsprincipen råder i beslut om GMO. Denna princip innebär att försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en åtgärd kan skada människors hälsa eller miljön. Verksamhetsutövare kan därmed inte ursäkta sig med att det saknas full vetenskaplig bevisning för att skada uppkommer. Försiktighetsprincipen förekommer i den svenska lagen uttryckt i 2 kap. 3 § miljöbalken. Reglerna kring försiktighetsåtgärder för de GMO-grödor som finns i jordbruket i dag är för svaga och behöver skärpas. Detta bör ges regeringen till känna.

14. Internationellt arbete, punkt 18 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Åsa Romson (MP), Jens Holm (V) och Suzanne Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:MJ275 yrkande 4 och 2010/11:MJ294 yrkande 1.

Ställningstagande

Den biologiska mångfalden måste integreras inom alla berörda politikområden på ett mycket bredare plan än vad som sker i dagsläget. Sverige bör agera aktivt och pådrivande så att internationella konventioner utformas på ett rättvist sätt och lyfter fram de fattigas rätt till såväl ersättning som tillgång till ekosystemtjänster. Konsumtions- och produktionsmönstrens negativa effekter globalt bör uppmärksammas och våra ekologiska fotavtryck tydliggöras. En handlingsplan för hur dessa ska minskas bör tas fram. Internationella mål för biologisk mångfald bör utformas på ett sätt som stimulerar näringslivet att på ett bättre sätt integrera dessa frågor i sin verksamhet. Sverige bör fortsätta att stödja processen för den globala panelen för forskning och kunskap om biologisk mångfald (IPBES). Sverige bör vidare verka för att en EU-strategi kommer till stånd med ett mål för biologisk mångfald till 2020 som är mätbart, genomförbart och kostnadseffektivt. Detta bör ges regeringen till känna.

15. Bevarande av genetiska resurser, punkt 20 (MP, V)

av Åsa Romson (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ419.

Ställningstagande

För tre år sedan slogs de olika nordiska genbankerna samman till Nordgen. Under det gångna året har det nya säkerhetslagret för fröer på Svalbard börjat fyllas och fått stor uppmärksamhet. Samtidigt avvecklas av ekonomiska skäl olika befintliga växtgenetiska samlingar inom företag och institutioner. Till synes kan dessa värdefulla samlingar i stället överföras till säkerhetslagret och därmed bevaras för all framtid. Ett sådant långsiktigt bevarande kräver dock förberedelser av olika slag. De närmaste åren krävs det således en extraordinär arbetsinsats för att rädda olika genetiska samlingar av i första hand lantbruksväxter och för att det nya säkerhetslagret ska kunna användas på det sätt som har avsetts. Samtidigt har emellertid anslagen från Nordiska ministerrådet till Nordgen skurits ned, kanske därför att man har bedömt att bevarandefrågan är löst i och med tillkomsten av säkerhetslagret. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Nationella förbud mot GMO-grödor, punkt 12 (MP)

Åsa Romson (MP) anför:

Miljöpartiet de gröna är kritiskt till användningen av GMO i Europa och ser problem med att användningen ökar. I förslaget om att låta enskilda länder besluta är det ett för svagt argument att bara kunna hänvisa till etik och moral som grund för länder att begränsa eller förbjuda GMO. Vi vill att hänsyn till miljön och hälsan enligt försiktighetsprincipen måste accepteras som godtagbara skäl. Likaså anser vi att om ett land hänvisar till en demokratisk anledning, t.ex. folkomröstning, ska det vara skäl för ett nej. Sedan ser vi en stor risk med att länder faller till ro med en upplevd möjlighet till nationellt undantag, och därmed öppnar upp för gradvis kontaminering till dess att det blir omöjligt att hålla grödor rena från GMO – eftersom GMO inte känner några nationsgränser.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:Sk218 av Anders Sellström (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändrade regler för kommersiell bärplockning.

2010/11:C222 av Anders Sellström (KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ytterligare stärka frivilliga inslag för markägare i skyddet av naturvärden i skog.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en maxgräns på sex månader för biotopskydd.

2010/11:C311 av Irene Oskarsson (KD):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av tydligare regler för att förhindra missbruk av allemansrätten.

2010/11:MJ209 av Elin Lundgren (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reglerna för reklam bör bli tydliga på punkten att djur listade i Cites inte får förekomma.

2010/11:MJ235 av Jens Holm m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten för ett EU-land att förbjuda GMO-grödor.

2010/11:MJ243 av Carl-Oskar Bohlin och Ulf Berg (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att förvaltningen av varg sker på annat sätt än i dag och att inplantering av varg i Dalarna i största mån bör undvikas med anledning av det höga rovdjurstryck som redan i dag råder.

2010/11:MJ245 av Krister Hammarbergh (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inlandskommunernas möjlighet till utveckling.

2010/11: MJ257 av Christian Holm m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ersätta naturreservat med olika former av samförvaltning.

2010/11: MJ266 av Margareta B Kjellin (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av kriterier för en snabb handläggning av skydds jakt på varg och att hänsyn ska tas till det totala rovdjurstrycket vid beslut om licensjakt på varg.

2010/11: MJ267 av Tina Ehn m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att producenterna av genmodifierade organismer (GMO) ska ges ansvar för eventuella skador och merkostnader för andra aktörer som följer av användning av deras produkter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bättre samexistensregler behövs som kan garantera odlare som inte vill ha inblandning av GMO i sina grödor ett tryggt säkerhetsavstånd.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att någon form av odlingslicens som ställer krav på relevant kunskap hos odlaren av GMO behöver utvecklas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en statlig ersättningsfond för GMO-skador bör utredas.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen behöver återkomma med åtgärder mot bakgrund av det som inträffade med potatisen Amflora.

2010/11: MJ275 av Lars-Axel Nordell (KD):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör initiera en grundlig kartläggning av biologisk mångfald längs våra kuster.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för en EU-strategi om mål för biologisk mångfald till 2020, som bör vara mätbart, genomförbart och kostnadseffektivt.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att skärpa vaksamheten mot främmande arter i den svenska faunan.

2010/11: MJ284 av Elin Lundgren (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska ta ett ansvar för att ge en större tyngd åt Citeskonventionen och om hur vi själva kan arbeta intensivare med frågan.

2010/11:MJ294 av Jens Holm m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om biologisk mångfald.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om GMO.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en hållbar rovdjursförvaltning.

2010/11:MJ312 av Magdalena Andersson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av föreskrifterna för Sveriges nationalparker.

2010/11:MJ349 av Lennart Axelsson och Ann-Kristine Johansson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att förstärka vargstammen.

2010/11:MJ373 av Finn Bengtsson m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av möjligheterna att stärka respekten för markägarna.

2010/11:MJ412 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över kommersiella intressens rätt i allmansrätten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tydliggöra att kommersiellt utnyttjande av fiskbestånd måste ske med vattenägarens tillstånd.

2010/11:MJ419 av Tina Ehn (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att snabbutreda vilka ytterligare åtgärder som behövs för att syftet med Nordgens nya säkerhetslager för att bevara nordiska fröer ska kunna uppfyllas.

2010/11:MJ420 av Tina Ehn m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Naturvårdsverkets delegationsbeslut om licensjakt på varg inte bör utgå ifrån en populationsstorlek som inte överstiger 210 vargar i Sverige.

2010/11:MJ423 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att antalet arter som omfattas av skyddsjakt begränsas i så stor omfattning som möjligt.

2010/11:MJ425 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avvakta med att tillåta ytterligare licensjakt på varg.

2010/11:MJ431 av Maria Plass (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över skötselbestämmelserna som reglerar naturreservat.

2010/11:MJ437 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bildande av Ombergs nationalpark.